

מזל התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים חסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגדול שליט"א

בני ברק - אלעד

שנה י"ג גליון תרל"ג

לך לך

י"ג חשוון תש"ע

אלוקי אברהם עננו

תוכן העניינים

- לקח טוב ..... עמוד ג'
- שבת בשבתו ..... עמוד ה'
- דבש תמרים ..... עמוד ז'
- בשפתי צדיקים ..... עמוד ט'
- פרפראות להכמה .... עמוד י"א
- ודרשת וחקרת ..... עמוד י"ב
- פניני התורה ..... עמוד ט"ז
- הילולא דצדיקיא ..... עמוד ט"ז
- דבר בעתו ..... עמוד י"ט
- משולחן מלכים ..... עמוד כ'
- דברות קודש ..... עמוד כ"ז

יום בשורה ושמה גדולה שרר בבית השר, כשהגיע אליו הידיעה שאחיו השאיר לו בירושה עיר גדולה עם כל בנותיה ואנפיה, אבל מצד שני דאגה כירסמה בלבו ומועקה במתניו כי הוא לא ידע מאומה כיצד לגבות מיסים וארנונות מאת אנשי העיר, ובעודו עומד במרדנותו הגיע אליו כמלאך מושיע אדם אחד ולימדו דרכי השרים ואת אופן הכנסותיהם מגביית המיסים, לאחר ששמע השר את עצותיו של היועץ, הוא הפקיד פקידים על אנשי העיר ומונה אותם לגבות מיסים וגם להעניש את כל מי שיעבור על חוקי המיסים.

לימים אירע שנכדו של אותו אדם שיעץ לשר עבר על החוק ומעל בכספי השר ותפסוהו ונתנהו כמאסר לבוא עמו בדין ומשפט על כל המפעל, היה שם זקן אחד בעיר ההיא שזכר כי הפקודה נתחדשה על ידי אבי אביו של אותו אדם, הוא הלך אל השר ואמר לו: אמנם ראוי להעניש אותו אדם על שעבר על החוק, אך עם כל זאת מן הראוי לזכור כי אביו הזקן הוא שיעץ לך בעניני המיסים, וראוי, איפוא, להתנהג עם נכדו לפנים משורת הדין.

הנמשל מובן, מובא בגמ' (ברכות ז') אמר רשב"י מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקרא להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר "ויאמר ה' (לשון אדנות) אלוקים כמה אדע", ואף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם.

על כן עד אברהם אבינו הנהיג ה' את עולמו בחסד וברחמים, בנדבה ולא על פי מעשי בני האדם, ומשהכיר אברהם את בוראו וקיבל את עול מלכותו הוא קרא לה' בתור אדון, ומאותו שעה חלה מידת הדין בעולם, לנהוג עם בני האדם לפי מעשיהם, מ"מ אם בני ישראל חוטאין ומורדין ברוב פשעם לצור מלכם, אעפ"כ מבקשין אנו שיוזכר ברית אברהם, והוא הוא שהודיע טבעו של הקב"ה בעולם, בכל עניניו ודרכיו כדמובא בגמ' בכ"מ, והוא אבינו והוא יושיענו שיוציא לאור משפטינו.

ואף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם, דניאל ביקש שה' יענה לתפילתו בזכות אברהם שקראו אדון, כלומר, הלא אברהם הביא את מידת הדין לעולם, ועל ידו נקראת "אדון" ואם כן כדאי שתהיה נושא פנים לזרעו אחריו להכנס עמהם לפני משורת הדין.

ובצפייתנו צפינו שרחמנא אידכר לן זכותא דאברהם רחימא, ומי שענה לאברהם אבינו הוא יעננו, ומצרותינו יגאלנו, ומבור גלות ידלנו ויעלנו, עדי נגאל בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

להכנסת מודעות, ברכות מזל טוב,

הנצחת שם, לעילוי נשמת

ולכל שאר עניני המערכת

הארות והערות וכדו'

אפשר לפנות

להד"ר יושע פאליק שווארץ הי"ו

011-972-527617061

קהל יטב לב ד'סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בני ברק

קול דנהתי דישועה באהלי צדיקים

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרננה

נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזל טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מרויחוק מקום וקירוב הלב למענינו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלכות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלחיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, חיוורת זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא,

נבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה שבמעון קדשו באירוסין נכדתו ב"ק תחי'

בתו של חתנא דבי נשיאה רב האי גאון וגדול, מבצר מעוז ומגדול,

המאור הגדול לממשלת התורה והיראה, מרביץ תורה בשו"ת וכתפארה, לבית אבותיו נור עטרה,

הגה"צ רבי חנוך העניך אשכנזי שליט"א

דומ"ץ שכונת עצי התמרים ורב ביהמ"ד אבני צדק קרית יואל יע"א

ומצלאין אנו להוי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחנינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נוכח במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

הבן צדיקים יראו וישמחו וחסידים ברנה יגילו

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר והסידות נאמרים

ויאמר ה' אל אברם לך לך, מרן הקדוש מהר"ד מבעל זינע אמר בזה הלשון לך לך דיגיי דיר, ור"ל כמו אתרוג שלוקחים מהאילן בעודו ירוק ולאט לאט יבא אל מראיתו, כמו לך צדיק האדם לילך ממדריגה למדריגה עד שיבא ליראת שמים, הויכ"נ יכולים לבוא למדריגה זו מארצך שיוכר כי מעפר בא ואל עפר

ויאמר מלך סדום אל אברם וכו', מלך סדום ר"ת ס"מ, אל אברם היינו הנשמה, שהס"מ מדבר להנשמה, תן לי הנפש תמסור את נשמתך לי וזו והרכוש קח לך, אתן לך רכוש הרבה, והנה הוא מסמא את העינים ובאמת ההולך אחריו כצאן למבוא יובל. (תהי"ק מה"שי מראדוויל וצוק"ל)

ויאמר כמה אדע כי אירשנה, כי אברם אבינו ביקש מהש"ת אחר שנתגלה שכניה על ידיו בעולם, אך כמה אדע שיקבע בלבי מבלי שום הפסק, ועי"ז השיב קחה לי עגלה מושלשת היינו לזה הצמיר לם' תורת כהנים (בראשית רבה מד ד) היינו על ידי עבודה יקבע בלבך בכל פעם יותר עד שיהיה נקבע לעולם, וזה יקרא לשון ירושה.

(מי השילוח)

כל אחד ילמוד ממדות הטובות שנבחרו

ומלכי צדק מלך שלם הוציא להם ויין, דנוע כי כל צדיק עובד הש"ת במדה מיוחדת, וכל צדיק מחזיק ומתמיד במדה טובה מיוחדת שאין בהכירו, אמנם כאשר שני צדיקים מתוועדים יחד, או רואה כל אחד ואחד במדה טובה שבחבירו ולומד ממנו, ונמצא כי זה לומדי המדה שבחבירו, וחבירו ממנו, ונמצאו שניהם שלימים במדותיהם הטובות, והנה מלכי צדק כתב רש"י ז"ל שהיה שם בן נח, וזה נורע אשר שם בן נח היה מתמיד בלימודו שגם יעקב אבינו ישב בבית מדרשו ומדת אברם אבינו היה בגמילות חסדים והכנסת אורחים. ועתה כשנתוועדו יחד שני הצדיקים למד כל אחד מחבירו, וזהו ומלכי צדק מלך שלם, הוציא להם ויין, ר"ל שהוציא ולמד מדה זה מאברם אבינו לעבוד הש"ת בגמילות חסדים, והוא ר"ל אברם אבינו, כהן קלל עליון, למד משם בן נח לאחוז גם במדתו לעימו בתורה ותפילה כמדת שם בן נח. (תהי"ק ר"ד מאור מפרעמישלאן ז"ע)

☆

ויירד העיט על הגפנים, העיט הוא עוף שנמצא ודורס ורמז להצנח"ד המטעה את האדם שרוצה למסור נפשו עבור קדושת שמו ומצויר לו הברים הגשמיים יהיו פגרים מנותחים כי רצונו מהש"י ח"י וישב אותם אברם שלא ישגה אדם ע"ז, ועי"כ נשאר לבנו ח"ו אחריו בירושה שאפילו פושעי ישראל נקל לדם למסור נפשם על קדושת השם כי זה לראו בירושה מפעולות אבינו אברם.

(אגרא דבלה)

☆

ואתה את בריתי תשמור אתה זרעך אחרריך, י"ל הדנה כל מצוה צריכה להיות בשלימות, היינו מחשבה דבור ומעשה, ובמצות מילה אי אפשר לעשות מחשבה ומעשה, כי המשחבה מחשב אבי הבן, והמעשה עושה הילד הנימול, אמנם בעת שהילד גדל ומכנים בנו לבריתו של אאע"ה עושה הוא המחשבה, ובנו המעשה ואז נשלמת המצוה של האב, וזה הפי' ואתה את בריתי תשמור ואיך תוכל לקיים מילה בשלימות אתה זרעך אחרריך ביד תקימו המצוה, כי על ידי זרעך תקיים מחשבה ומעשה ביד.

(תהי"ק חשר שלום מבעלזא ז"ע)

☆

וארבה אותך במאד מאד, יש לומר על פי מה שכתב בס' צמח צדיק בעם אבי וקיני ז"ל שאדם צריך שיהי' בו ב' בחינות מה, מה אדיר שמך בכל הארץ, מה אנוש כי נתכבד, לידע גדלות הבורא ושפלות עצמו, וד"ש כאן והרבה אותך במאד מאד שתשיג שפלות עצמך, והנה מאד בנינו מה, וד"ש במאד מאד ר"ל הב' בחינות מה הנ"ל, מה אדיר ומה אנוש שתשיג שפלות עצמך ותראה גדלות הבורא ב"ה.

(אמרי יוסף)

אל תירא אברם, אברם אבינו נטע מדה זו בישראל, להתיירא ממנו ית', דוקא כתוצאה מהסד ולא מיסורים, שאף הוא התיירא לאחר נצחונו הגדול על המלכים.

(בית יעקב)

☆

אנכי מגן לך, התורה מוגינה ומצלה וכו' ובין בעידנא דלא עסיק בה ונמצא כשלומד פעם אחת מוגינה עליו וכשלומד שוב מגיע לו שכר, כי מה שלמד כבר מגין עליו ואין צורך לימוד השני כדי להגן עליו, והוא אנכי רמז לתהי"ק הוא מגן לך ולכן שכך הרבה מאד כני"ל עבור כל לימוד ולימוד שמגיע לך שכר. (נועם אלימלך)

☆

והאמין בה' ויהשבה לו צדקה, והאמין בה' היינו שאברם האמין וידע שכל מה שיש לו הוא שלו ית', ולכן יהשבה לו צדקה, פי' כל נתניה שנתן השבה שכיבול ה' נתן הצדקה ולא הוא נתונת כי הרי משלו ית' ניתנה.

☆

והאמין בה' ויהשבה לו צדקה, שאברם אבינו ע"ה חשב צדקה להקב"ה על שנתן בלבו אמונתו ויחודו להאמין בה', ולא היה חושב שקושה זאת מלבו ודעתו רק הביר בהכרה ברורה שממנו הכל. (אהל תורה)

ישוב, וממולדתך, דע מאין באת, אל הארץ אשר ארצך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. (אילנא דחיי)

☆

וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לומ', מלשון לומ' בשמלה, דהיינו שאברם הצדיק הולך בדרכי השם ובהכרה כל התחלות קשות הולך אתו איזה לבוש ושמלה, ואח"כ יופרד לט מעמו. (עטרת צבי)

☆

וילך אברם כאשר דבר אליו ה', שהבטיח לו ית' שכר הרבה בעדו זה, וזה היה נסיון גדול אם ישמה בקיום מצוותיו או מפני קיבול שכר, וילך אברם כאשר דבר אליו ה', פי' שלא היה התלכיה כ"א לה' לבד לקיים מצותיו ולא ה' חושב שום שכר.

☆

ויעתק משם הרה מקדם לבית אל, המקדם לבית קל קודם שנכנסים לבית המודש ללמוד ולהתפלל צריכים להעתיק ולהסיר הגאווה. (צמח צדיק)

☆

וילך למסעיו ברש"י פרע הקפותיו, והייתי נגיל לפרש פריעות הקפותיו היינו לתרץ קשיות ליצני הדור ששאלוהו מי"ט הפרויד הקב"ה לילך לחי"ל, ובהוררתו פרע .. ראו אך המעיני הקב"ה בעושר גדול כסף וזהב ועוד, ובעת ג"ל נהי שפרע הקפותיו, מי"ט בעצמו לא נתפיים בזה לפרוד עצמו מאי' למצרים בעבור כסף וזהב, אך אח"כ כשראה שהעושר ההוא גרם להפריד לט מעמו אז נתפיים. (חתם סופר)

☆

ויבואו אל עין המשפט, פי' כאשר האדם כבר בא למדריגה שישפוט עצמו על העין שלו, דהיינו שידור עצמו מאד מאד בענין ההסתכלות אז הוא קדש אז הוא כבר בגדר קדושה וקדוש יאמר לו. (תפארת עזריאל)

שבת בשבתו

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים על פרשת השבוע ערוכים וסדורים

השבת ניתנה לישראל כדי שיגביה עצמו לעבודת ה'

לך לך מארצך, פירש"י להנאתך ולטובתך, נ"ל עפ"י המדרש לא לרעתך נתתי לך השבת אלא לטובתך, נ"ל העניי דהנה דרך היה שמים בבוא יום שבת קודש אזי מתחיל לפשפש במעשיו ולחקור אחר דרכיו אזי רואה שאין בו שום מדה טובה, ואז בקושי לבוא לאיזה הארה, אבל באמת צריך להיות ערום ביראה בסוד והחיות רצוא ושוב, ואפילו אם חוקר באמת ורואה שדרכיו אינם מתוקנים, עכ"ז מחזק את עצמו, כמ"ש ביהושפט מלך יהודה ויגבה לבו בדרכי ה', וע"כ אמר המדרש לא לרעתך נתתי לך השבת, ר"ל שביום השבת תפשפש רק במעשיך הרעים אדרבה ביום השבת תפשפש במעשיך ותחקור אחר מעשיך הטובים, כי עיניו תגבה לך בדרכי ה' ותלך מחיל אל חיל, ע"כ אמר לך מארצך, ר"ל בשבת קודש צריך האדם לפשוט את עצמו משפלות ומאמציות, וע"כ מזרז רש"י הקדוש וכוונתו ר"ל שלא ישפיל א"ע ח"ו כל כך שיבלבל את מוחו ולבו בעת התורה והתפלה אדרבה להנאתך ולטובתך כלומר שתחקור אחר מעשיך הטובים ותחזק א"ע בדרכי השם הש"י ירחם עלינו אמן.

(דביר המוצנע)

מיום השבת שיכולים להפך טבע הרע לטוב

ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, י"ל דהנה טבע האדם הן לטוב או להפכו בא לו ע"י טבע אב ואם אשר השרישו בקרבו אותו הטבע, והו' ויאמר ד' אל אברהם לך לך כו' שילך מארצו ומולדתו ובית אביו שהם שליטת הגבורות רק ילך למקום חסדים דרגא דילי ולבל יאמר אברהם כי קשה לשבר טבעיות האדם הנשרש בקרבו מטבע אב ואם, לזאת אמר לו אשר אראך, ואינא בכתבי מרן אבינו זצ"ל אשר תיבת אראך [בכ"ף דמנצפ"ך] עולה שבת, כי חזינן אשר בחר השל"ת ביום השבת להיות יום שמחה, אף שבתבע שבת הוא במזל שבתאי המביא עצבות וכמו שאינא בספרים אשר האומות העולם באמת המה בעצב ביום שבת קודש ומדחיינן שבהר השל"ת יום זה ליום שמחה, מוכח מזה שביכולת האדם לשבר הטבע ולעמוד נגד הטבע, ע"כ גם אתה תוכל לעמוד נגד טבע הנשרש בך מצד אם ואם, והו' הכוונה בפירוש רש"י ז"ל היינו שאמר לו לו הקב"ה אשר אראך העולה שבת כנ"ל שיש לך ראי' משבת קודש שהוא להנאתך ולטובתך, אף שהוא במזל כוה, הרי שיש בכח זרע ישראל להכניע הטבע ולהנטותו לצד הישר והטוב, ע"כ גם אתה תוכל לעזוב מדת וטבעיות בית אביך שהוא מקור הדינים, רק לך לך דייקא, למדת שהוא חסדים.

בשבת נתגלה האור הגנוז וע"כ זוכים להבדל מן החיצונים

ולא נשא אותם הארץ לשבת יחדיו וגו' ולא יכלו לשבת יחדיו וגו', ויאמר אברהם וגו' הפרד נא מעלי. הרמז בזה ע"ד שנתבאר כבר במ"א פי' ויהי אור ויבדל, כי כוונתו על האור הראשון שאמרו רז"ל שנגנו לצדיקים לע"ל הכוונה הוא לצדיקים שבכל דור ודור והאור הזה נתגלה להם בשבת כמבואר בזה"ק ואנפאה נהירין בנהירא עילאה כמ"ש ולכל בני' היה אור במושבותם אותיות שבת מהאור החוה היה להם לאור, והנה אחרי שהאור הוא נתגלה בשבת אמר עוד כד עייל שבתא

איהי אתיחדת ואתפרשת מסט"א כי בעליית העולמות אל המקום הראשון אפי' עולם העשי' נתעלה מאד ושם אין אחיזה לקליפות רק מחוץ לתחום כ"ל"ח, לכך אמר איהי אתפרשת מסט"א, רק ע"כ מתגלים האורות ומבדילים בין האור ובין החושך, וז"ש ויהי אור ויבדל כי מבחי' האור העליון בשבת נעשה הבדלה מסט"א וכפרש"י בתחלה היה האור והחושך משתמשין בערוביאי ר"ל כי כן דרך האדם להתהלך בערוביאי פעם נוטה לצד החשך ופעם לצד האור, אבל ע"י קדושת שבת יזכה להתפרש ולהבדל מן החיצונים כי דרך רשעים באפילה אינם יכולים לראות אור בהיר של שבת, לכן ג"כ א"א ע"ה כשהגיע יום השבת לא יכלו הרועים של לוט החיצונים להיות עמו כי אתפרש מסט"א, וזהו לא יכלו לשבת יחדיו, כי בשבת לא יכלו להיות יחדיו לכן א"ל הפרד נא מעלי כמ"ש התפרדו כל פועלי און במזמור שיר של יום השבת וצדיק כתמר יפרח.

(תפארת שלמה)

בשבת אין להשתמש בבחי' יראה רק בבחי' אהבה לבד

אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד, ונ"ל דהנה שבת קודש יש בו בחי' ירא' שבת, המרומז באותיות בראש"ל, והכוונה לפי שפלות דעתי נראה דהיראה צריך להיות בע"ש לירא מהשבת, אבל שבת קודש בעצמו הוא בחינת אהבה בחי' אברהם אבינו ע"ה זרע אברהם אוהב", ע"כ נ"ל שכוונת הפסוק ג"כ כנ"ל ואמר אל תירא אברהם ר"ל לא יהיה לך בחי' יראה בשבת קודש, אנכי מגן לך היינו התורה הקדושה המרומז באנכי יהיה מגן לך ע"ד מאמר חז"ל אורייתא מגינא ומצלא, שכרך הרבה מאד רומז לשבת קודש ע"ד שישד בומירות שכרו הרבה מאד ור"ל שבשבת קודש אל תצרך להשתמש בבחי' יראה רק בבחי' אהבה לבד.

(רביד הוהב)

בשבת כל אחד יכול לבחי' אברהם אבינו

ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים וגו' כה יהי זרעך והאמין בה' ויהי שבה לו צדקה. כמ"ש שמגודל ענוותנותו ה' דואג שאינו ראוי לכלום ועכשיו הבטיח לו הקב"ה כה יהיה זרעך, שכביכול הקב"ה מקיים כל המצוות, וזה שכר מצוה מצוה היינו השכר שהקב"ה נותן בעבור המצוה, היא המצוה של כביכול בה, ובויה הוא מקיים תרי"ג מצוות, והבן וחשב אאע"ה בלבו אפשר רוצה הקב"ה לקיים מצות צדקה ואין לו עני גדול יותר ממני, כביכול הקב"ה נותן לי מצד צדקה, והו' ויחשבה לו צדקה, שהקב"ה רוצה לקיים מצות צדקה, והבן. וזה נתן לנו שבת קודש, שבשבת קודש יכולים אנחנו לבוא לזו הבחי' שהי' אברהם אבינו ע"ה ויכול למנות א"ע עם עפר הארץ מחמת שבימי החול הוא הסתרת פנים ולזה אומרים אנו אהבת עולם מחמת שהיא אהבה דקה וקלה, אך שאין בה פירוד והיא אהבת עולם, ובשב"ק אהבה היא גדולה מאוד כמשוש חתן וכלה, והיא ג"כ אהבת עולם ולא יהי' שום פירוד לעולמי עד, ואין הסתרת פנים בשב"ק, לזה כל חפציו עשויים ואינו רוצה שום דבר שכל איש מאמין ורואה בחוש שכבוד ה' עלינו נגלה ואין הסתרת פנים וממילא היצירה בטל מחמת שאינו יכול לסמות לנו את העינים ולומר שהיא הסתרת פנים שכ"א ואחד רואה בחוש ממש ולזה יכולים לבוא לבחי' אברהם אבינו.

(אורי יצחק)

יברך את בית אהר"ן

בשם קרוב לאלפיים חניכי מוסדותינו ועשרות הכלי קודש, נישא בזה אלומות גודש, בברכת מזל טוב, מריחוק מקום וקרוב לב, קדם מע"כ ידידינו ומכובדינו האי גברא יקרא, רודף צדקה וחסד תדירא, תומך נלהב למוסדותינו המעטירה, ושמוא"ר בקוראי שמו מהולל ברוך, להגיד שבחו של אהר"ן,

הרב בני היקר הנכבד והמפואר

מוה"ר שמואל אהר"ן לאזרא הי"ד

מראשי הנהלת עיד תהילה קרית יואל יע"א

לרגל השמחה שבמעונו, קול שיון בארמונו, באיחודי בנו עב"ג שתחי' בת ידידינו החשוב מסור בלו"נ לטובת מוסדותינו הרבני החסיד הנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד, מוה"ר אברהם הערץ הערשקאוויטש הי"ד מגדולי עסקני 'מבצר הכוללים' בקרית יואל יע"א

והנה כי כן יבורך גבר ירא ה' אביו ידידינו הרבני החשוב שוקד על דלתי התורה, תומך נלהב למוסדותינו המעטירה

הגאון החסיד

מוה"ר מרדכי לאזרא שליט"א

מזקני וחשובי תלמידי רביה"ק זי"ע

וצרופה ברכתיו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרוות מזיו"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, ומשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

החותמים למען שמם בהוקרה והערכה

הנהלת מוסדות סאטמאר

קרית יואל - בני ברק יצ"ו

דבש תמרים

פנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

ויאמר לו כה יהיה זרעך והאמין בהי ויהשבה לו צדקה. וייל דידוע כי אברהם ווטרמן גדול היה בממונו וכאשר מצינו שמנע עצמו מלהנות מרכוש סדום ואעפ"כ הרים מעשר מהם, והנה קודם שנתבשר על הורע לא היה הצדקה נחשב לו כ"כ, כי איש היה שאין לו בן ואח ראוי להיות פורן בחוקי הטבע, כי למי יקמץ ויצבור, כי לוש היה רק בן אחיו וגם כי רשע היה לא נקרא אה, אבל כיון שהבטיח לו על רובי הורע ככוכבי השמים, ואעפ"כ עשה צדקה כמו קודם, זה ראוי לחשוב לו לצדקה עד עולם, והיינו והאמין בהי בהבטחת ריבוי זרעו, לכך ויהשבה לו צדקה שעשה אף אחר שנתבשר על זה. **(ישמח משה)**

☆

אל הארץ אשר אראך. יתפרש עפ"י רב סעדיה גאון (בפירושו על שה"ש) משניה מן החלונות מציץ מן החרכים, כי השגחת השי"ת אל עין קרובו הוא על שני פנים, האי עיי נסים ונפלאות הנגלים לעין כל, כמו בקריעת י"ם והורדת המן, אשרי עין הרואה יראה בעליל כי יד הייתה זאת, והיא נקראת משניה מן החלונות שהשגחתו נראה לעין כל, והכי היא השגחה מסותרת כמו עתה אשר באותותינו לא ראינו, ועם כל זה ידענו באמונה שלימה שהכל מאת הי לטובה, ובו נסים נסתרים שה אחת בין שבעים זאבים וזה נקרא מציץ מן החרכים, שאין אנו רואים בהתגלות את כבוד הי ואת גדלו ע"כ, והוה החילוק בין ארץ ישראל ארץ העמים, כי בא"י שאינה תחת השר רק תחת ידי הקביה כדכתיב ארץ אשר וגוי עיני הי"א בה וגוי, היא מושגת בהשגחה גלויה, משא"כ שאר ארצות שהם תחת שרי מעלה השגחה אלקית מלוכש תחת הטבע, וזה שאמר לו

אל הארץ אשר אראך, כלומר שאוכל להראות לך הטובות בדרך גלוי, זה רק בא"י, ומה הן הטובות, לזה אמר ואעשך לגוי גדול ואברכך וגוי. **(וישב לב)**

☆

לך לך מארצך. פירש"י להנאתך ולטובתך, ואעשך לגוי גדול, פירש"י זה שאומרים אלקי אברהם, יובן בהקדם דברי הישי"מ דאי"ת במדרש שדעת האומות דישאל במלך כרוב לגביהו, אך ידוע דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואינו במלך כרוב משא"כ אחר דניידו, ולפי זה אם ישראל יושבין במקומן אין חשש ביטול כרוב, אבל לאחר שגלו הוי ניידו, אבל כאמת גם זה אינו חשש דהרי מצינו אחד שקול כנגד כמה וכמה כמו משה שקול כנגד כל ישראל, ואם בן יתכן הדפחות שבשאל שקול כנגד כל האומות ולא רובא הם, וראיה לזה מהמבואר במדרש כי השי"ת נכנס עמהם במנין להשלים מספר שבעים. ומה יובן כמה ספון אחד מישאל אם כביכול מחשיב עצמו לאחד מהם ע"כ, והנה כאן שצוה לו הקביה שילך מארצו היה חשדו ביטול כרוב כיון שהוא נייד ואינו יושב במקומו, לכך אמר לו לך לך, ר"ל אף שאני מצוה אותך להיות נייד אעפ"כ לך להנאתך ולטובתך הוא ואין שום חשש ביטול כרוב, כי ואעשך לגוי גדול כי אתה שקול כנגד כמה וכמה, ופי' רש"י זה שאומרים אלקי אברהם ר"ל שהקביה כביכול מייחד שמו עליהם ונכנס עמהם במנין ואין שום חשש ביטול כרוב. **(קדושת יו"ט)**

☆

לך לך. ופירש"י להנאתך ולטובתך, ולכאורה צ"כ הא שכל צוה בהאי עלמא ליכא, ונראה דהנה בכבוד שור כתב הטעם דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא כי היכי דעונשה ליכא

בהאי עלמא על ביטול מ"ע אבל על ל"ת דמלקין עליה הי"נ שכרה בעוה"ז איכא ע"ש, ומבואר דאם היה עונש על מ"ע בעוה"ז שכרה נמי היה בעוה"ז, והנה אמרינן במנחות דבעיהו ריתחא מענשין על מ"ע וזשיה לך לך ופי' להנאתך ולטובתך, ר"ל כיון דכתיב לעיל וימת תרה בחרן ופירש"י עד אברהם היה תרוך אף לעולם, ומבואר שהיה עידן רותחא עד אברהם, ובזמן דאיכא רותחא מענשין נאעשה וממילא כי היכי דמענשין אעשה יש שכר גיב אעשה, ולכן אמר הכתוב תיכף אח"כ לך לך להנאתך ולטובתך, דכיון דיש עונש א"כ איכא גי"כ שכר, ולכן עיי המצוה עתה יקבל שכר בעוה"ז והוא להנאתך ולטובתך בעוה"ז.

(עצי חיים)

☆

ואעשך לגוי גדול. ובמדרש איתא ואעשך לגוי גדול לאותו גוי שנאמר בו כי מי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים, ויבואר בהקדם עובדא אצל קיי הרה"ק הדי"ח מצאנו ז"ע בעת שהקיץ משניתו והתחיל לומר מודה אני, התבונן ואמר מי אני ומה אני הלא אני בריה שפלה ונבזה, והמשך לומר לפניו מלך הי וקים, ושוב התבונן האם אוכל להשיג מי הוא זה מלך הי וקים, מיד אמר ברכה"ת וצוה להביא לפניו גמרא ולמד, ואח"כ אמר עכשיו הנני משיג מי הוא זה מלך הי וקים, וסיים המודה אני, ולפי זה יתבאר המדרש, ואעשך לגוי גדול ופירש"י זה שאומרים אלקי אברהם, ולכאורה הכי יכולים אנו להבין ולהשיג בגדלותו של אלקי אברהם, לזה קאמר המדרש אותו גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים, כי רק על ידי עסק התורה נפתחו עינינו שנוכל להשיג כאפס מה גדלות הכבוד. **(כ"ק מרן רבינו הגדו"ק שליט"א)**

חושבי מאנסי א תכנולוגיא מן רכזיבור

הונדערטער אנ"ש פון אומעטום זענען
מקפיד נישט דורכצולאזן א יאר אן האבן
אפגעקויפט דעם זכות

החזקת מלמד

פון לכה"פ איין וואך

אין מוסדות יטב לב

זיי זענען אלע עדות אויף פלאות'דיגע ענינים וואס זיי האבן
אליינס געזען אין זכות פון החזקת מוסדותינו הק'
איר קענט אויך האבן די געלעגנהייט דערצו!

ביים מאג'יק פראלונק

קומענדיגן שב"ק

וועלן די עסקנים פארקויפן די זכותים פון

החזקת מלמד

לשבוע • לחודש • לשנה

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

בשפתי צדיקים

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך

סיפר הגה"ק בעל דרכי תשובה ממונקאטש זי"ע: אחד מתלמידי המגיד הק' ממעזריטש זי"ע שכיהן כרב בעיר גדולה ופעל בה גדולות ונצורות לחיזוק הדת ובדקי היהדות, הגיע לעת זקנתו ואמר בלבו: הגיע העת והזמן שאתחיל לעשות לביתי לדאוג לצרכי נפשי ונשמת, הן בעודני כאן טרוד אני בעסקי העיר וצרכי הרבים, גמר הרב בדעתו לעזוב ולילך מארצו ומולדתו, ולעלות ולקבוע מגוריו בארץ ישראל, ולהקדיש שם ימי זקנתו לעבודת השי"ת, וכן עשה, וימכור את כל אשר לו ויקח צרור כספו בידו ויצא ללכת לדרך לאחר שנפרד ממשפחתו אנשי קהילתו ובני עירו, ברם לרבו הק' ממעזריטש זי"ע לא הודיע כל מאומה כי היה ירא פן יעכבנו מדרכו, אחר ששמועה הגיעה לאזנו שלא נתן הסכמתו לאחד מחבריו, באמרו שעדיין יש הרבה מה לפעול כאן במדינה, וצריכים לנטורי קרתא עובדי ה', לאחר ימים רבים הגיע הרב וביתו זו אשתו לעיר הנמל איסטאנבול, ואחר שכבר ימים רבים לא ראו שום בן ישראל נפלו פני הרב והרהורים עלו בלבו: מה זאת עשיתי שעזבתי משפחתי ובני עירי אשר מעודי על ברכי גדלתים ועלי דרך ה' הרביתים, ועתה הנני הולך למקום שאין מכירים אותי, ובוודאי לא אוכל להרביץ שם תורה ויראת ה' ולהרבות פעלים לטובה, ומי יודע אם לעצמי כן אוכל לעסוק בתורה ועבודה כפי שהייתי רגיל בביתי שפרנסתי היתה מזומנת לי, ועתה פן יטרידוני טרדת הזמן ויסורי ארץ ישראל, וכל הלך הלוח ושוב כשבלבו בל עמו והוא עובד עצות, עד כי אמר בלבו לסוב על עקביו ולשוב לביתו.

תוך כדי מחשבות אלו והנה לקראתו איש יהודי שהגיע אותו יום בספינה, וישמחו איש לקראת זולתו, וישאל אותו הרב מאין בא, ויאמר: מארץ פולין, ויספרו זה לזה את קורותיו ומאורעותיו, בין השייחים שאלוהו הרב: האם מכירים אתם את המגיד הק' ממעזריטש, ויאמר: הן הייתי אצלו האי שתא בשבת פרשת נח וגם שמעתי מפיו דברי תורה, אורו פני הרב ויבקש מאתו שיאמר לו את אשר שמע, פתח האיש ויאמר: כתיב בסוף פרשת נח "ויקח תרח את אברם בנו ואת לוט בן הרן בן בנו וכו' ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבואו עד חרן וישבו שם", והדקדוקים רבו: א. מה ראה אברהם אבינו לעזוב את ארצו ומולדתו אשר שם פעל והכיר לכל באי עולם שיש בורא עולם והוא גייר את האנשים ושרה גיירה את הנשים, ב. הלא הם יצאו ללכת ארצה כנען ולמה אם כן נתיישבו בחרן, ג. ויאמר ה' אל אברם לך לך וכו' הלא כבר יצא ללכת ארצה כנען ועל מה בא ציווי הקב"ה, אלא - פירש המגיד הק' ממעזריטש - גופא דעובדא הכי הוה: כאשר ראה השטן את מעשה אברהם אבינו ע"ה אשר פעל ועשה באור כשדים, את

אשר גיירו את האנשים והנשים והכניסום תחת כנפי השכינה, וירע הדבר בעיני השטן, על כן נתן לו עצה ללכת לארץ כנען באמרו ששם ידאג קצת לעצמו וישלים את נפשו שלו, והיינו דכתיב "ויקח תרח" רמז ליצר הרע "את אברהם ללכת ארצה כנען", ויהי בכאום לחרון ויאמר השטן בלבו: מה לי ללכת עמו עד ארץ כנען, הלא כל כוונתי היה רק שיצא ממקומו, אשר שם פעל והועיל שם לעבודת הבורא, ויעזוב השטן את אברהם שם בחרן, ויהי אחר הדברים האלה ויתן אברהם אל לבו: מה זאת עשיתי שעזבתי את מקומי אשר בה הכרתי את בוראי והרגלתי שמו בפי הבריות, ומי יודע אם המקום אשר אני הולך לשם מוכשר לזה, ויפלו פניו, וכבר אמר בלבו ללכת ולשוב לארצו ומולדתו, ולפיכך "ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" עד עתה אכן באת עם היצר הרע ומעתה אני אלך עמך ולא אעזבך... הרב נדהם בשמעו דברים אלו התואמים למצבו בשם רבו הק' ומה גדלה הי' שמחתו כשהבין את אשר עליו לעשות, ויצא לדרכו והפליג לארץ הקודש.

(מעשה השם)

לך לך מארצך

הרה"ק מלובלין היה גר מקודם בעיר לאנצווט עפ"י מצות רבו הק' הרבי ר' אלימלך אשר פקד עליו שיתקע אהלו בעיר לאנצווט, ושם התחיל למשוך אליו עדה עוד בחיי רבו, אח"כ עבר לק"ק ראזוואדוב והי' שם בערך שנה וחזר ללאנצווט, עד שפע"א כשהתגורר בלאנצווט ראה פעם בחלומו איך שאחד אומר לו "לך לך מארצך וממולדתך אל הארץ אשר אראך עיר לובלין", ושאל אותו מי אתה, ענה לו אני הוא שנאמר לו לך לך מארצך וגו', והבין שהי' זה אברהם אבינו ע"ה, ומשם הלך לטשענאוו הסמוכה ללובלין, ומשם עבר ללובלין, ושם נהרו אליו אלפי ישראל, וצדיקי גאוני דורו השכימו לפתחו להתבשר מתורתו וצדקתו. (התכמה מאי"ן)

לך לך מארצך להנאתך ולטובתך

הרה"ק רבי נחום מטשערנאביל זי"ע בעל מאור עינים ישב פעם במאסר אודות איזה עלילה, ובא אליו זקן אחד וגילה לו הטעם שיושב כאן במאסר, יען כי דרכו בקודש היה תמיד להיות נע ונד לקבץ כסף לפדות השבויים, ולמען שירגיש את גודל מצות פדיון נפשות בזה ויהיה לו הנאה בעשיית המצוה כמו שאברהם אבינו ע"ה היה מעודו בעל מכנים אורח, ונתן לכל אחד אכילה ושתייה ולינה ביד הרחבה, אמר לו השי"ת לך לך להנאתך ולטובתך, שתהיה נע ונד ותרגיש את גודל הצער של האורחים, וזה הוא להנאתך ולטובתך שיעשה אח"כ המצוה ביתר שאת ויתר עוז, והזקן הזה שבא לגלות הטעם להרה"ק בעל מאור עינים אומרים שהיה אליהו הנביא.

(זכותא דאברהם)

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרכיבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתנו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים וכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאינו ע"ד המסורה לנו מרבנותה"ק על טהרת הקודש

פרשת לך לך

מו"ה אייזיק וויסעל הי"ו

המלמד: הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

מו"ה שאול לייב זאלדאן הי"ו

המלמד: הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

מו"ה נחמן שלאגער הי"ו

המלמד: הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

מו"ה שמואל בנימין סופר הי"ו

המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

מו"ה חיים מרדכי שניצער הי"ו

המלמד: הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

הר"ר אברהם הערש זאלדאן שליט"א

המלמדים: הר"ר יואל גרינוואלד שליט"א

והר"ר דוד שלמה וואנחאצקער שליט"א

מו"ה יצחק וויינשטאק גי"ו

המלמד: הר"ר יואל כץ שליט"א

מו"ה יחיאל אלטר וויינשטאק הי"ו

המלמד: הר"ר נפתלי פאלאטשעק שליט"א

מו"ה שלמה היימאן הי"ו

המלמד: הר"ר משה ראטה שליט"א

הב' מאיר יצחק אייזיק פריעדמאן גי"ו

המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

מו"ה ברוך שלמה וויינבערגער הי"ו

המלמד: הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

מו"ה אהרן רזיאל שפילמאן הי"ו

המלמדים: הר"ר עזרא בנעט שליט"א

והר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, וכמה היתה הנדה היום, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאייהן". (חגיגה ג.)

מפעל החזקת מלמד

שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

קפיצת הדרך, מפני "הכנעני אז בארץ", והיה צריך ללכת בכדי שיהא נוח לבניו לכבוש.

☆☆☆

ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ. ונראה ע"פ מה שאמרו חז"ל (בבא בתרא צא.) ת"ר אין יוצאין מארץ לחז"ל אא"כ עמדו סאתים בסלע, א"ר שמעון אימתי בזמן שאינו מוציא ליקת, וז"פ הכתוב "ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה לגור שם" אך קשה איך יצא אברם מא"י על זה אמר הכתוב "כי כבד הרעב בארץ" ולא מצאו ליקת לכן היה מותר לצאת לחז"ל.

☆☆☆

והכנעני אז בארץ. וקשה הלא אמרו (ולק"ש ירמיה ג.) שא"י נקראת ארץ העזבי משום שהיא מעט המחזיק את המרובה וא"כ למה לא יכלו לשבת יחדיו אברם ולוט, וי"ל שזוהו דייקא בזמן שישאל שרונים על אדמתם, והשתא יובן מה שאמר הכתוב "ולא יכלו לשבת יחד" שלא היה מקום לשניהם, וקשה הלא א"י היא ארץ העזבי, ע"ז אמר הכתוב "הכנעני והפריזי אז בארץ", ואין ישראל שרונים על אדמתם ואז אין היא ארץ העזבי.

☆☆☆

ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד. איתא בגמ' (סנהדרין יק:) אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר ואנשי סדום רעים וחטאים וכו' רעים בעוה"ז וחטאים לעוה"ב, וקשה מנין לו לגמרא שאין להם חלק לעוה"ב, אולי הדרש הוא כדאיתא במדרש (ביד מ"א ו) "רעים" בגול, "חטאים" בגע, אכן י"ל על פי מה שאמרו חז"ל (סנהדרין לה.) אין דנים דיני נפשות בערב שבת, משום שאם יגמר הדין בשבת ואז לא יוכלו להרוג בשבת שאין רציחה דוחה שבת, והקשו בתוס' בשלמא בשריפה הוא מלאכה אפי' למ"ד מקלקל בהבערה פטור אבל יש בה מלאכה משום פתילה אבל בשאר מיתות בי"ד הוה ליה מקלקל ופטור ולמה לא ידונו תיריש משום שע"י המיתה יהיה לו כפרה א"כ הוה מתקן, ואיתא במדרש שהפרכת סדום היה בשבת א"כ קשה הלא אין דנים דיני נפשות בשבת ע"כ צריך לומר שטעם ההיתר משום דהוה מקלקל ולא תקון משום שאין להם חלק לעוה"ב.

☆☆☆

תקבר בשיבה טובה. פרש"י ולפיכך מת' ה' שנים קודם זמנו וכו' ביום מרד עשו, וי"ל עפי"מ שאחז"ל (בבמות סד.) נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה יוציא ויתן כתובה, והקשו שם וליף מיצחק דכתיב ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה, וכתיב ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם, ותירשו שרבקה היתה בת ג' שנים כשנשאה ויצחק שהה עמה עשר שנים עד שתאה ראוייה לילד ועשר שנים אלו לא נכלל בחשבון, והשתא מובן דלכן לא איחר לידתו של עשו בחמש שנים כי אז היה כבר אחר עשר השנים ויצחק היה יכול לגרשה, ולכן היה מוכרח לקצר חיי אברהם בחמש שנים.

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה. ופרש"י ואעשך לגוי גדול זה שאומרים אלקי אברהם, ואברכך זה שאומרים אלקי יצחק, ואגדלה שמך זה שאומרים אלקי יעקב, יכול יהיו חותמין בכולם, תלמוד לומר והיה ברכה, כך חותמין ולא בהם עכ"ל, ונראה עפי"מ דאיתא בגמרא (ברכות מ' ב) אמר ר' יוחנן כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה, וכתבו התוס' הברכות של שמונה עשרה אין בהם מלכות מפני שאין בהם פתיחה וחתומה, אך הברכה הראשונה שיש בה פתיחה וחתומה למה אין בה מלכות, ותירצו כיון שאומרים אלקי אברהם הוא מלכות לפי שאברהם המליך את הקב"ה על כל העולם והודיע טבעו בעולם, והשתא יובן מאמה"כ "והיה ברכה" דעל ידי שאומרים "אלקי אברהם" נעשית ברכה דיש שם מלכות מפני שהודיע מלכות הקב"ה בעולם, ועל כן אפשר לסיים הברכה בחתימה, וזה גם כוונת רש"י "בך חותמין" אתה הוא הגורם שמסיימים הברכה בחתימה.

☆☆☆

וילך אותו לוט ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן. וצ"ב מדוע הזכיר כאן מספר שנותיו של אברהם, וי"ל דהנה הקשו בזה"ק איך הלך אברהם עם לוט הרי כתיב ואל תתחבר לרשע, ותירצו שם שאברהם צפה ברוח הקודש שעתיד לצאת ממנו דוד המלך וממנו מלך המשיח, אך קשה על זה דהדי הגלויות הראה הקב"ה לאברהם בברית בין הבתרים אבל כשיצא מחרן עדיין לא ידע מהגלויות וא"כ גם לא ידע ממלך המשיח הגואל, אכן י"ל לפי מה שכתבו התוס' (שבת י') שאברהם היה בן שבעים שנה בברית בין הבתרים והשתא מכיון שהפסוק אומר שכשיצא מחרן היה בן שבעים וחמש, נמצא שיציאתו מחרן היה אחר ברית בין הבתרים ואז כבר ידע מהגלויות והיה יכול לראות ברוח הקודש שיצא מלוט מלך המשיח, וזה שאמר הכתוב "וילך אתו לוט", וקשה היאך התחבר עם רשע אלא צריך לומר שצפה ברוח הקודש שעתיד לצאת ממנו מלך המשיח, וע"ז קשה הרי לא ידע עדיין מהגלות, לכן אמר "ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה", ובברית בין הבתרים היה בן שבעים, א"כ היציאה מחרן היה אחרי כן, ואז כבר ידע מהגלות וממשיח בן דוד גואליו, ולכן כבר היה יכול להתחבר עם לוט.

☆☆☆

ויצאו ללכת ארצה כנען וגו'. וקשה והיה לו להכתוב לומר וילכו לארץ כנען, אכן י"ל שהדרך מחרן עד כנען היה ע"י קפיצת הדרך, אבל בארץ כנען עצמו שם היה צריך ללכת ברגלו בפועל כמבואר בגמרא (בבא בתרא ק.) על הפסוק קום התהלך בארץ לארצה ולרחבה שהקב"ה אמר לו לאברהם שיתהלך בארץ בכדי שיהא נוח לכבוש לפני בניו, לכן כתיב "ויצאו ללכת ארצה כנען" שאז רק יצאו בכדי ללכת, אבל בפועל לא הלכו כי היה להם קפיצת הדרך, אבל "ויבואו ארצה כנען" כשהגיעו לארץ כנען, שם "ויעבור אברם בארץ", שהלך ברגליו בפועל, ולמה לא היה לו

**עניינים נפלאים, בסוגיות ובפלאפולים,
שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים**

ודרשת והקרת

בענין מיתת הבעל מתיר

והרגו אותי ואותך יחיו (לך יב"ב)

ועי"ז לא אענש ואוכל להכנס במחיצתו של הקב"ה ולחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, והבן.

☆

ובס' פלפולא חריפתא עמ"ס קידושין (יג: אות ו) תירץ קושיא זו עפ"י מה שהקשה התוס (שם) אמאי לא ילפינן דמיתה תתיר בקל וחומר גוגט, מה גט שאינו מתיר ליבם מתיר לעלמא, מיתה שמתיר ליבם (כשאין לו בנים) אינו דין שתתיר לעלמא, עיי"ש.

ובאמת אפשר לתרץ בפשיטות דאי הוי ילפי מיבם הוי אמינא דיו לבא מן הדין להיות כנידון ומיתה הוי מתיר רק כשאין לה עדיין בנים אבל אם יש לה אין שום הוכחה דמיתה מתיר, וע"כ לא אתיא מינה, דקושיית הגמ' הוא ביש לה בנים.

והנה הרי אברהם עדיין לא היה לו בנים, א"כ שפיר לא היו יכולין להביא ראיה מאברהם דהרי שאלת הגמ' היה ילפוטא שמיתה מתיר אפי' במקום שיש בנים, דהרי לאופן שאין לה בנים הרי אפשר לילף שפיר מהקל וחומר מיבם, והבן.

☆

ובביכורי דוד תירץ עפ"י הפלפולא חריפתא הנ"ל מה שהקשו הרבה מפרשים אמאי לא יליף בגמ' דמיתת הבעל מתיר מקרא מפורש (אמור כביג) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה, ושבה את בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל, ואי נימא דמיתה אינה מתיר הרי לא שבה לבית אביה ועדיין מיקרי נשואה לישראל, ולמה תאכל תרומה, ועל כורחך דמיתת הבעל מתיר.

ועפ"י ד"ה הנ"ל מתורץ גם קושיא זו, דהרי קושיית הגמ' הוא דמיתה יתיר היכא דיש לה בנים, וא"כ לא היה יכול להביא ילפוטא מבת כהן דהרי התם בבת כהן איירי כשאין לה בנים, דהא אם יש לה בנים אין היא שבה אל בית אביה לאכול תרומה, ודוק.

☆

והגאון מראגאטשאו זצ"ל השיב על קושיא הנ"ל (במכתב להביכורי דוד), דאין מבת כהן שום ראיה דהא דהוי אמנא דאין מיתה יתיר את האשה להנשא לאחר, לא משום

מפורסם בעולם קושיא נאה, דהגמרא בקידושין פריך (ג:) על המשנה דאשה קונה את עצמה במיתת הבעל, מנלן דמיתת הבעל מתיר לה להנשא לאחר, ולכאורה קשה דהוי ליה ללמוד מאברהם שאמר ואותך יחיו כדי שיקחו אותך לאשה, ואי מיתת הבעל אינה מתיר מה יועיל אם יהרגו את אברהם, והרי בני נח מצווין על העריות, א"כ שפיר איכא למשמע מינה דמיתת הבעל מתיר.

☆

ובס' בית יהודה תירץ קושיא זו עפ"י מ' שכתב הרמב"ם (פ"ט ממלכים ה"ח) אימתי תהיה בבן נח כגרושה, משיוציאנה מביתו או משתצא מרשותו, ואין להם גירושין בכתב, וכשירצו לפרושה מזה פורשין, עכ"ד.

נמצא מדבריו דבבן נח אין צריכים כתיבת הגט, ואפילו אם רק שילחה מביתו סגיא, א"כ אפ"ל דבבן נח מיתת הבעל יתיר לה להנשא לאחר לא מטעם שמיתת הבעל מתיר אלא משום שאין לך שילוח ופרישה גדול מזה, א"כ היא תהיה מותרת להנשא מדין גט (דהרי בבן נח אין צריכים גט כנ"ל) ולא מדין מיתת הבעל, א"כ שפיר מובן דאין שום ראיה מאברהם כיון דהא דאמר לשרה שאותי יהרגו ואותך יחיו, היינו מדין שילוח וגט ולא מדין מיתת הבעל, משא"כ בישראל דבעינן או גט כריתות בכתב או מיתת הבעל, ע"כ שפיר הקשה מנלן הא, ונחמד הוא.

ואגב האי ענינא עיין בארץ חמדה להמלבי"ם (לך אות א) שמפרש בכעין זה קו' המפרשים על מה שאמר אברהם לשרה, אמרי נא אחותי את למען יטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך, ותימנה למה אברהם כיון רק לטובת עצמו, ותירץ המלבי"ם עפ"י ד הרמב"ם הנ"ל (שם) דבבן נח אי משלח אשתו מביתו, והיא אומרת שאינה עוד אשתו הרי זו גירושין ולא בעינן שטר כריתות. וידוע דברי הרמב"ן שהאבות קיימו בחוץ לארץ רק ז' מצות בני נח, והנה אברהם ירא שהמצרים יקחו שרה ויעברו על איסור אשת איש, והרי אמרו חז"ל כל מי שחבירו געש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה, על כן היה עצתו אמונה שתאמר שאינה אשתו, וממילא היה מגורשת בדיני בני נח ועי"ז לא ייענשו המצריים על ידו, וזה שאמר למען יטב לי בעבורך, שלא ייענשו על ידי

מיתת הבעל מותרת להנשא, האם היתה אסורה מטעם שהיא עדיין קנינו של הבעל או משום איסור אשת איש שלא נפקע ע"י מיתת הבעל, דהרי זה ברור מכמה דוכתיין בש"ס דלהבעל יש בהאשה שני קנינים קין איסור וקנין ממון וכן מבואר בשו"ת תשב"ץ (ח"ב סי' סו), ועתה יש לחשוב מפני איזה טעם צריך קרא דמיתה מתרת אי משום האיסור או משום הממון, ומביא דברי ר' הירש הנ"ל שתיריך שעל כן לא ילפי מאביגיל אשת נבל כיון דהוי מורד ונכסיו למלך וכמבואר לעיל, ועתה אי נימא דהאיסור הוא מטעם שהיא עדיין קנינו של הבעל שפיר שייך לומר שכיון שנבל היה מורד ונכסיו למלך, ע"כ אין משם ראייה, אבל אי נימא דהטעם הוא משום איסור א"כ הרי אפי' אם היה מורד הרי עדיין האיסור לא נפקע (דהרי אפשר להבין שהוא אסרה והוא צריך להתייר ועוד סברות), וא"כ הוי שפיר מצוי לילף מאביגיל שדוד נשאה, ומעתה אי אפשר לתריך דהוי מורד, אמנם הדעת נוטה לומר דאין הוי אמינא לומר דהיא עדיין קנינו של הבעל, דמסברא כשמת פקע קנינו, כמו גר שמת ואין לו יורשין דכשמת פקע קנינו מהנכסים כן אשה לבעלה דלא שייך ביה ירושה ממילא נפקע הקנין, ורק אי לאו קרא קס"ד דלא פקע איסורו. עיי"ש.

☆

ובאמת מצאתי שראשון השואלים הוא התוס' ר"ד בקידושין (סו) שמבאר דברי הגמ' וז"ל: אע"פ שמדברי הנביאים נוכל ללמוד בפירוש כדכתיב ואתה לך את בית אדוניך ואת נשי אדוניך בחקיך, ודוד נמי נשא אביגיל ובת שבע, וביחזקאל כתיב והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו, אלא שהוא שואל רמז מן התורה שאם לא היה לו רמז מה"ת לא היו הנביאים מתיירין אותה, עכ"ל.

ובשו"ת שואל ומשיב (מהדורא תליתאה ח"ג סי' לו' בד"ה והנה בשנת תרי"ח וכו') ג"כ מביא קושיא זו מנבל, ובהשקפה ראשונה מיישב בדברי התוס' ר"ד, ואח"כ מיישבו כדברי הרה"ק ר' הירש הנ"ל, עיי"ש באריכות נועם דבריו ותמצא נחת.

שהיא ברשותו של הבעל המת, אלא דאפשר דאין בכח המיתה לפטרו לעלמא, אבל אינה נקראת עוד ברשות ישראל, א"כ אין משם ראייה דמיתה מתיר דאפשר דתרומה תאכל כיון שאינה ברשות ישראל, אבל אינה מותרת לעלמא, ומביא ראייה מתוס' בגיטין (פה) בד"ה חוץ וכו', ודבריו צריכים לימוד כי דבריו ברמיזא נאמרו כידוע, (וקושיא זו מבת כהן מובא גם בשו"ת שואל ומשיב ח"ג סי' לג ד"ה והנה בשנת תרי"ג וכו' עיי"ש שנשאר בצע"ג).

☆

עוד קושיא מושכלת מפלס נתיב לעצמו בין האחרונים, ומקובל שהגה"ק מקצק זי"ע הקשה קושיא זו, דאמאי פריך בגמ' מנלן דמיתת הבעל מתיר, הרי אפשר למילף מאביגיל אשת נבל שדוד המלך נשא את אשתו, ואי נימא דמיתת הבעל אינה מתיר האיך נשאה.

ובס' שיח שרפי קודש (ח"א אות שע) מביא שאצל השיעור של הרה"ק ר' בונים מפערישחא זי"ע ותלמידיו יש גם הרה"ק ר' הירש טאמא שאווער והוא לא היה מקשה בשום פעם ולא תירץ כלום רק למד ושמע, פעם אמרו לו החבריא קדישא שאם לא יעורר איזה קושיא או שלא יתריך איזה תירוץ אזי אין מקומו בהחבריא ולא ישב עוד בהשיעור, והיו לומדים אז מס' קידושין והעלו הקושיא הנ"ל בשם רבם מקצק, אז פתח ר' הירש פיו בחכמה ותירץ דמשם אין ראייה כי נבל היה מורד במלכות, ומורד במלכות הרי כל נכסיו שייכים למלך, א"כ אפי' אי נימא דמיתת הבעל אינה מתיר, אעפ"כ היה דוד המלך מותר באביגיל משום דכל נכסיו שייכים לו, והוי אמינא שאשתו היא בכלל שאר הנכסים השייכים למלך.

ובכלי חמדה (פר' אמור סוס' ב') חוקר באריכות אי לאחר מיתת הבעל האשה עדיין קנינו של הבעל ונשתייר בה אישות או לאו, ובין השאר עלה ונסתפק על הגמ' בסוגיין דמנלן דמיתת הבעל מתיר, האם אי לאו גילויא דקרא דאחר

212-444-9899

לאקאלע נומערן

718-504-2188	ברוקלין
845-537-6660	קרית יואל
845-694-4550	מאנסי
020-8002-9580	לאנדאן
0161-420-8878	מאנטשעסטער

צו ספאנסערן \ אדווערטייזין רופט:
845.662.4719

- 1 התאחדות אברכים אפטיילונגען
- 2 מודעות
- 3 הוק-אפ'ס
- 4 דברות קודש
- 5 מסיבות
- 6 שיעורים ודרשות
- 7 חק וחז"ר
- 9 מערכת

התודה והברכה

בעוד אנו שרויים תחת הרישומא קדישא בחדרת קודש והתרוממות הנפש של הימים הנוראים והימים טובים בצל הקודש של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א לא נוכל להתעלם מלהביע רגשי תודה וברכה המפעמות בלבינו קדם מעי"כ האי גברא יקירא, עושה ומעשה צדקה וחסד תדירא, רב פעלים לתורה ולתעודה, כל פה אליו יורה, ויהי הו"ד בכל דרכיו משכיל, בהרמת העיר תהילה קרית יואל, שר צבא וכביד המועט במסירות לפקודתם של רבותיה"ק מרן הברך משה ז"ע ולהבחי"ח מרן רבינו הגה"ק שליט"א

הרבני הנגיד הנכבד והנעלה, גודע לשים ולתהילה

מוה"ר דוד עקשטיין שליט"א

פרעזידענט דהקל יטב לב קרית יואל יע"א

ואתו עמו כל חברי הנהלת הקהילה שיחיו

על אשר התמסרו בלונ"ח להיטיב עמנו על צד היותר טוב

ברכה קובע לעצמו

ידידינו האברך החשוב, על כל יודעיו ומכיריו אהוב וחביב, לב טוב ומרבה להיטיב חן וחסד נסוך על פניו, ושימו הטוב בפעליו הכבירים הולך לפניו

העסקן היקר והנעלה, נחמד למטה ואהוב למעלה

הר"ר אלטער משה קליין הי"ו

אב"י בקרית יואל יע"א

הוא הגבר אשר השליך עצמו ענגד למעניו ודאג בהתעסדות עצוה שלא יחסר לנו מכל צרכינו סידר ואידגן אש"ל עלא לכל אחד פאתנו ועל זאת תודתינו והערכתנו

יהיה מלפני אבינו שבשמים, שיזכו להמשיך להרבות פעלים להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך רב שמחה ואורה, עדי נוכח לביאת משיח צדקנו, ומלכנו מרן רבינו שליט"א בראשינו, בבי"א

העברכים בשיר וקול תודה

תלעדי ישיבת עהרי"ע בני ברק

אשר זכו להסתופק בצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בימים נוראים וימים טובים העע"ט

חיים ראטער, אהרן ישעי' ראטער, דוד פרידמאן, שמעון דוב ווייסהויז, משה הירש, מאיר איינבערגער, יוסף שלמה גרינבוים, יצחק אייזיק פייערוערגער, יוסף יחיאל מיכל ווייסהויז, שמעון שפילמאן, משה טויסיג, שלמה זלמן לאנדא, יודא ראזמאן, יוסף חיים ווייס, יונתן בנימין בנעט, ישראל קליין, מנחם מענדל קליין, חיים יוסף הירש, יעקב יודא לעווי, אהרן משה גראס, אלימלך יחזקאל משה גראס, לוי משה דוד טעללער, אברהם שלמה דאוודאוועט, יואל בניאמיץ, אליעזר קליין, אהרן ווייס

פניני התורה

פנינים וחידושים בגמרא מס' יומא הנלמד במסגרת חבורת "סודי התורה"

גר"ב ע"י אחד המגי"ש

כיבוד בסנדקאות ב' פעמים לאדם אחד

דבמרדש מדמי ירכים של סנדק לזובת, אכתי מנ"ל דדמי לקטורת שהוא מזבה הפנימי, כי יותר מסתבר לדמותם למזבה החיצון שהיו זורקין עליה דמים, ודם הברית הרי הוא כדם הקרבן.

וכתב ליישב דמקורו הוא מהמרדש שהובא בילקוט שמעוני (סוף פ' דף לז) בשעה שמל אברדם ילידי ביתו העמידו גבעת הערלות, וזרחה עליהן החמה והתליעו, ועלה ריחם לפני הקב"ה כקטורת הסמים וכו', הרי שחז"ל דימו הברית מילה להקטרת קטורת. [נהגוב"ז דן לענין האם מותר לכבד אדם אחד בסנדקאות ב' פעמים, דאם הסנדק כמקטיר קטורת אסור כמבואר לעיל].

בחתם סופר (שו"ת אורח סי' קצ"ח) כתב דמקורו של המהרי"ל מגופי דקרא דכתיב כי שטריו אמרתך ובריתך ינצורו יורו משפטך ליעקב וגר ישימו קטורה באפך. ופירש"י ובריתך ינצורו זה ברית מילה ועל ידי זה היו ראויין להיות יורו משפטך ליעקב וגר עיי"ש, ואם בשביל ברית מילה זכו לקטורת, וקטורת מעשרת, ק"ץ שברית מילה בעצמה מעשרת קטורת.

בגמ' (יומא ד:) חדשים לקטורת בואו והפיסו, ופירש"י כהנים שלא הקטירו קטורת מימיהם יתקבצו כולן לכאן לגורל הקטורת, אבל לא ישנים, דאמר לקמן (דף פז) מעולם לא שנה בה אדם, לפי שהיתה מעשרת, שנאמר ישימו קטורה באפך (דברים לו) וכתבי בתרייה כרך ה' חילו, עכ"ל.

סנדק פעם אחת

כתב הרמ"א (יו"ד סימן רס"ה י"א) "ויפה כה הסנדק מכה המוהל וכו', דכל סנדק הוי כמקטיר קטורת, ולכן נוהגין שלא ליתן שני ילדים לבעל ברית אחד כדאמרין במס' יומא (דף י"ד ע"ב) גבי קטורת חדשים לקטורת, ה"נ אין ליתן שני פעמים לסנדק אחד, ודוקא מנאותו משפחה".

ועיין בשו"ת חתם סופר (אורח סימן קצ"ח קצ"ט) שכתב מה שהמנהג בכמה ק"ק שהראב"ד הוא הסנדק, כי הלא חדשים לקטורת, לבד מכהן גדול שמקטיר חלק בראש, והכי נמי הראב"ד בעירו ככהן גדול שמקטיר ושונה.

אבל הגר"א (שם) חולק על הרמ"א וז"ל: דבריו אין לו שחר, דאם כן מאי טעמא מאדם אחד דוקא, ואחד לא יעשה

ב' פעמים סנדק לעולם, ולעולם לא ראינו סנדק שמתעשר, אלא המנהג הוא על פי צוואת רבי יהודה החסיד (סימן ה) עיי"ש.

רגלי הסנדק כמזבח שמקטירים עליו

קטורת

כתב המהרי"ל (פנהגים הל' מילה אות א) שמיצוות סנדקאות אף גדולה ממיצוות מילה, משום שרגלי הסנדק הרי הם כמזבח שמקטירים עליו קטורת, מטעם זה חשיבותו של הסנדק עולה על זו של המוהל, ולכן כאשר המוהל והסנדק מתפללים ביום הברית באותו מנין, ואין אפשרות לכבד את שניהם בעליה לתורה, על הגבאי להעדיף את הסנדק משום שמועלת המצווה אותה הוא עומד לקיים גדולה יותר.

המקור

בשו"ת נוב"י (יו"ד סי' תר"ק סי' פ"ז) תמה היכן המקור לזה, דאף

בק"ו כסא של אליהו מהנהג"צ רבי אשר ועליו מרגליות וצ"ל, מביא וזה לשונו: כ"כ מרן הגה"ק מסאטמאר (שליט"א) (צ"ל) [במשאוי ביומא דשבתא לפני קהלה קדישא דירושלים אמר כי הרמ"א (יו"ד סי' רס"ה ס"א י"א) כותב, "דכל סנדק הוי כמקטיר קטורת, ולכן נוהגים שלא ליתן שני ילדים לבעל ברית אחד כדאמרין גבי קטורת חדשים לקטורת", וכתב שם בבאיור הגר"א "ולעולם לא ראינו סנדק שמתעשר". וע"ז אמר מרן הקדוש (שליט"א) (צ"ל) בלחטא אש קודש, אבער דער הייליגער חתם סופר זאגט אז דער הייליגער רמ"א זאגט אין סנדקאות איז מעשיר ווערט מען געוויס רייך, עשירות איז נישט טייטש דוקא עשירות אין געלט, עשירות מיינט אין דעת, עשירות מיינט אין אריכות ימים, עשירות מיינט אין גוטע קינדער, אד"ג, און דער הייליגער חתם סופר זאגט אז דער הייליגער רמ"א זאגט עשירות "עשירות" איז פאראן מאקע אמאל עשירות אין געלט. אשרי און ששמע הדברים הללו מפי קודש מרן (שליט"א) (צ"ל) שיצאו מעומקא דליבא דדהמנא בעי, באמונה רחבה יסודית בדברי רבוה"ק נב"מ, עכ"ל.

*

פעם הציע א' לפני הגר"י? ספק שנסתפק בו וביקש לדעת את דעתו וזה הדבר הואיל ומזמינים אותו תדיר לסנדקאות כמעט בכל יום ולעת וקנותו קשה לו הדבר; ברם מבואר ברמ"א (יו"ד סי' רס"ה ס"א) בשם מהרי"ל בשם ר"פ שכל סנדק הוי כמקטיר קטורת, ולכן נוהגין שלא ליתן שני ילדים לבעל ברית אחד כדאמרין גבי קטורת "חדשים לקטורת", הרי שסנדק מעשיר ואם כן בתורת ראש ישיבה הלא מוטלת עליו החובה לדאוג לממון עבור הישיבה, ולפיכך מטעם זה עליו להתאמץ לקבל את הסנדקאות כדי שיהיה ממון להחזקת הישיבה, מאידך גיסא כתב בבאיור הגר"א (שם ס"ק מ"ו) "ולעולם לא ראינו סנדק שמתעשר", ואם כן לדעת הגר"א הלא אין לצפות לעשירות מהסנדקאות, ואם כן יהיה פטור מללכת. השיב לו הגר"י: דמכל מקום צריכים לחשוש למהרי"ל: והוסיף ואמר: "גם משעק של הרמ"א הוא משעק טוב..."

תולדותיהם של צדיקים ומעשייהם הטובים של בעלי הילולא אשר בשמותם נקובים

הילולא רצדיקיא

הגה"ק רבי עמרם בנהגה"ק רבי משה נחום זי"ע חסידא

יומא היילולא ט"ז חשוון (תקצ"א)

הנה"ק רבי עמרם חסידא נולד בשנת תק"ן לאביו ר' משה נחום בעיירה הקטנה וואשאני אשר בארץ אונגארין, אשר ישב שם על כסא הרבנות, ומשם בקע אור קדושתו למרחקים, על מצבתו של ר' משה נחום נחרת שהי' חוטר מנוע הצדיק רבי נחום זלה"ה המכונה "רבי אדם בעל שם", כן הי' מיוחס לעוד הרבה גאונים וקדושים מצוקי תבל, מהם הג"ר מנחם מנדל מניקלשבורג בעל "צמח צדק" הראשון, תלמיד רבינו הבי"ח; הרבי ר' העשיל מקראקא; ומהר"ל מפראג שהי' מוכתר כידוע בכתר יוחסין, - מיוצאי חלציו של רש"י הקדוש, והתנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר, ולמעלה בקודש עד אדונינו דוד מלך ישראל חי וקים. - מסופר ששנים רבות לא זכה ר' משה נחום להיפקד בורע של קיימא, יום אחד דפק על פתח ביתו איש פלא מן הצדיקים הנסתרים, ובקש ממנו שיתנו לו ליכנס, ולהניח תפילין דר"ת כי ירא פן תשקע עליו החמה, ר' משה נחום הניח אותו לכנס, האישי נכנס והניח תדר"ת, וקרא ק"ש בנעימה יתירה, ורצה להמשיך דרכו, ביקש ממנו ר' משה נחום שיאכל קודם משהו, הלה נעתר לבקשתו, ולאחר גמר אכילתו, ברח ברכת המזון בהגיע לברכת הרחמן הגביה קולו ואמר: הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה ואת הרבנית בעלת הבית הזה, אותם ואת זרעם, כשגמר לברך פנה אליו ר' משה נחום ואמר לו הרי עדיין לא נתברכו בורע של קיימא ומה ראה לברך אותו ואת זרעינו, מי יתן שברכתכם תתקבל ונושע בבנים, נענה האורח ואמר דבר המעכב אתכם מליהפקד בורע של קיימא היא משום שמול ביתכם מתנוסס בית תיפלות של נוצרים, וכשיוצאים מפתח ביתכם נתקלים בלי משים בהסתכלות בהשתי וערב הנעוץ על הגג, ובוודאי רוצה הקב"ה לפקוד אתכם בוש"ק ולכן אין מן הראוי שהרבנית תביט בצורת השתי וערב כי זה פוגם מאד, לכן עצתי שתעקרו מיד את ביתכם ואז תושעו, וכן עשו. ועברו לגור במקום אחר, ונפקדו בכך אשר נקרא שמו בישראל "עמרם", והעולם הוסיפו לו את הכינוי "חסידא" בגלל חסידותו וצדקתו.

במעליו יתנבר נער

עובדות וספורים רבים מלווים את שנות ילדותו, כבר אז העידו בו הכל כי לגדולות נוצר, קדושתו הרבה ראו עוד בימי ינקותו, פ"א בהיותו כבן שלש שנים התעורר באמצע השינה בבכיות נוראות, אביו שהתעורר לקול הילד ניגש אליו בחרדה ושאלו למה הוא בוכה, ענה הילד שחלם לו שאביו שכח להעמיד ליד מטתו מים לנטילת ידים, ועי"כ התחיל לבכות, אביו הניח במהרה מים ליד מטתו ונחה דעת הילד, כבר בהיותו ילד קטן כשהי' מוכיז שם שמים הי' עוצם עיניו, לתמהיתו של אמו על התנהגות הלזו, ענה את אלקים אני ירא ועי"כ אני עוצם את עיני בעת הזכרת שמו הגדול, פ"א נסעו הוריו מביתם והשאירו את הילד אצל קרוב משפחתם, והימים הי' ימי קור וצינה, באמצע הלילה קם הקרוב בחששו שלא יתקרר הילד ח"ו, לקח מעיל צמר וכיסה בוה את הילד שהי' שקוע אז בשינתו, כאשר הניח את המעיל על גבי הילד החל הילד להזדעזע ולבעוט בכל כוחו עד שזרק את המעיל, כך הי' כמה פעמים, למחרת כאשר נשאל הילד על פשר הדבר לא ידע מה לענות, באמרו כי לא הרגיש כלל שנתנו עליו מעיל, כאשר חזר אביו וספר לו את המעשה אמר שילכו לבדוק את הבגד אם הוא נקי משעטנן, הלכו ובדקו ואכן המעיל הי' שעטנן, ויהי

לפלא איך מן השמים הי' מונעים אותו שלא יבוא לידי חטא, בהיותו כבן שש הלך פ"א ברחוב ניגש אליו ערל אחד וחטף ממנו את הטלית קטן שלו, הילד החל לבכות בקול מר ולא רצה בשום אופן לזוז ממקומו בלי ד' כנפות עד שהביאו לו ט"ק אחר, ואז מתוך אנוח צער פלט הנער: הלאי ויבלע באדמה, עברו ימים מועטים והקול יצא שהערל נפל לבור עמוק ונתרסקו אבריו, כששאלו מה ראה לקללו דווקא בקללה זו, ענה, למדתי כי קורח לגלג על מצות ציצית ונבלע באדמה, פ"א בליל הסדר שאל את אביו למה כשפותחים את הדלת לאמירת "שפוך חמתך" מקבלים את אליהו הנביא בשמחה ואומרים "ברוך הבא", ובשעת יציאתו לא יוצאים ללוותו, השיב לו אביו בתמיהה וכי מי רואה אותו יוצא, ענה הילד אף הוא בתמיהה ואמר: הרי כשם שרואים אותו בכניסתו כך רואים אותו ביציאתו, האב התפעל מדברי הילד ושמר את הדבר.

נשיאיו - ונשיאתו

בהיותו בן י"ג שנה נשא אשה את בתו של הגאון ר' ישראל אב"ד פלאטא, ואחרי חתונתו המשיך ללמוד תורה ועלה במעלות התורה והפרישות עד להפליא, ונתפרסם מאד מחסידותו ופרישתו עד שכינוהו בני דורו הכינוי "חסידא", מרן

אשכנתי דרבי

רבי עמרם לא האריך ימים ובט"ז מרחשון שנת תקצ"ז השיב נשמתו לבורא, והוא בן ארבעים שנה בלבד, נכדו הנ"ל מספר שם בספרו ע"פ עובדא נפלאה ששעה אחת קודם פטירתו ראה רבי עמרם את אור הגנוז ובידך בשם ומלכות ברוך אתה וכו' המאיר לעבדיו מאוד הגנוז מששת ימי בראשית, הוטמן בבית החיים הישן בצפת, באותו זמן לא הטמינו שום אדם בבית החיים, כי לא נמצא שם שום מקום פנוי, אבל רבי עמרם גילה ברוח קדשו עוד בחייו על מקום פנוי בין ציוני של האר"י הקדוש ומהר"מ אלשיך זי"ע ושם הטמינו את גופו הקדוש,

החת"ס חיבב את ר"ע מאד, ועטרו בתוארים היותר הגדולים שהוזכרו בכל תשובותיו שנכתבו על ידו, עיין בשו"ת חת"ס סי רל"ג תשובה שכתב החת"ס בתשובה אליו על קדושת ירושלים שהיא עולה על שאר עיירות שבא"י והיא אגרת לכל יושבי א"י וביחוד לר"ע וכך כותב שם "שלום וברכה, מאלקי המערכה, ליושבי ארץ נכוחה, וביחוד י"נ וחמדת לבי ורב חביבי, הרב הגאון חסידא ופרישא, המופלג בתורה, תכנית חותם, זאת בריתי אותם, וחד מינן דאזיל להתם, אמרי רבנן בכפילא וישבעו במראיתם, קורא על אדמת קודש שמתם שם המיוחד כק"ש מו"ה עמרם נ"י נשיא אלקים בתוך הנשיאים לאומתם, ה' עליהם יחיו," החת"ס מתחיל בדברי תשובתו וכותב, עיניו הבדולחים יביטו בהעתק תשובתי לגאון ישראל מוהר"ז מרגליות באה דהכל מעלין לירושלים ... יעו"ש, - בשנת תקע"ד נתמנה לרב בעיר אירשא וכהן שם עד שנת תק"פ שאז נתמנה לרב בעיר מאד, עד שנת תקפ"ז שאז עלה לארץ הקודש.

מרא דארעא דישראל

כבר מילדותו היתה לו געגועים לילך לארץ ישראל, מסופר שבועדו נער בן שבע שמו לב בני הבית שהילד איננו וגם שמו לב שהכובע של אביו איננו, והלכו לחפש, אביו יצא מעיירה ופגש באיזה גוי ושאלו אם ראה איזה ילד, סיפר הערל שלפני כמה דקות ראה ילד עם כובע גדול והילד שאל אותו היכן הדרך לארץ ישראל, חיש מהר ארז אביו כוחותיו והמשיך ללכת לחפש את הילד, ולאחר זמן קצר פגש את הילד ורצה להחזירו לביתו, פרץ הילד בכבי הרי אני בדרכי לארץ ישראל ולמה הנך מחזירני, ואכן בסוף ימיו זכה לקיים את געגועיו, בשנת תקפ"ז עלה להשתקע לארץ ישראל, נכדו הגדול ה"ה הגאון המפורסם רבי עמרם בלוהם זצ"ל בעל שו"ת בית שערים מספר בספרו ערבי פסחים על הגדה של פסח על הפלא שקרה עם זקינו בדרך עלייתו לארץ ישראל וז"ל: ...וכאשר נסע לשם ירד הדרך לנגדו דרך אני בלב ים, כי הקדימה לבוא שם בתשעה ימים קודם, ומרן החת"ס זי"ע העיד עליו שלא הניח כמותו בצדקות בחו"ל, עכ"ל, מתחילה היתה כוונתו לעלות לירושלים ולגור שם, אבל המסבב כל הסיבות סיבב שהגיע לצפת ונתיישב שם, מרן החת"ס סופר מוכיר זאת בהספידו על ר' עמרם בדרשותיו, וז"ל: ...הצדיק הגאון מה"ז עמרם חסידא זצ"ל... אשר בצדקתו מילט אי נקי, ונשא נפשו בכפו ונסע עם כל בני ביתו אל ארץ הקדושה, וכל מגמתו ה' לשוב לשבת בירושלים עיר הקודש, ונתעכב ע"י סיבות בצפת תוב"ב, ואגרת שכתב לי זה אשתקד כתב לפני מועדת לירושלים... כאמור השתקע בצפת, מיד עם עלותו לארץ ישראל התחיל לעסוק בענייני מעות ארץ ישראל, עד שתוך זמן קצר נתמנה לממונה מטעם כולל החסידים על מעות ארץ ישראל, הרבה עשה לטובת עניי ארץ ישראל, הרבה אגרות כתב וכתבו אליו מעיני מעות א"י, החת"ס מכנהו בהספרו "מרא דארעא דישראל".

לוח ההילולא

י"ג מרחשון

- ✦ רבי יודא לוואי הזקן זצ"ל - ה' ר"א
- ✦ רבי ברוך ב"ר אברהם מקאסוב (יסוד האמונה ועמוד העבודה) - תקמ"ד

י"ד מרחשון

- ✦ רבי אברהם יצחק משכיל לאיתן - תרט"ה

ט"ו מרחשון

- ✦ מתתי' בן יוחנן כהן גדול - ג"א תרכ"ב
- ✦ רבי צבי הירש ב"ר מאיר מטשורטקוב - תקי"ד
- ✦ רבי אלעזר קאליר (אור חדש) - תקס"ב
- ✦ רבי לייב בעל יסורים מחברון צפת - תקצ"ז
- ✦ רבי אברהם ישעי' קארעליץ ב"ר שמריהו יוסף (חזון איש) - תשי"ד

ט"ז מרחשון

- ✦ רבי עמרם חסידא ב"ר משה נחום - תקי"ז

י"ז מרחשון

- ✦ רבי אלי' קובו (אדרת אלי') - תמ"ט
- ✦ רבי יהושע הלוי ב"ר שלום הלוי מקאמינקא - תרט"ד
- ✦ רבי מנחם מענדל האגער מקאסוב ב"ר יעקב קאפיל חסיד (אהבת שלום) - תרפ"ז

י"ח מרחשון

- ✦ רבי יחזקאל הכהן ב"ר אברהם ישכר דוד מראדאמסק (כנסת יחזקאל) - תרע"א

י"ט מרחשון

- ✦ רבי שמעון הלוי מאחזיראן ב"ר משולם פייבוש בעל יושר דברי אמת - ת"ר
- ✦ רבי פנחס עפשטיין ב"ר ישעי' (ראב"ד העדה החרדית ירושת"ו) - תשל"ל

כ' מרחשון

- ✦ רבי שלום הלוי ראזענפעלד ב"ר יעקב יוסף הלוי מקאמינקא - תר"ב

התאחדות אנרכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל – בני ברק

תודה וקול זמרה

באותות שמחה והודאה, נשגר בזה מעומקא דליבאה, ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, לכבוד ידידינו וידיד כל, הבחור היקר הנעלה והמהולל, זוכה לשמש בקודש לפני ולפנים, בנעים הליכות ורב תבונים, מקבל את כ"א בסבר פנים, ויוס"ף הוא המשביר בעמדו לימינינו, להרות צמאון אנשי שלומינו, במדור הנפלא "משולחן מלכים" שמופיע מדי שבוע בגליונינו,

החתן המזופלג והנעלה, נודע לשם ולתהילה

כמר **פנחס יוסף דוב איידליס** נ"י

משב"ק אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחתו באירוסיו עב"ג שתחי' למזל טוב ובשעטו"מ

בהאי עידנא דחדוותא, נשגר לו כסא דברכתא, מלא טיבותא, ביקר ורבותא,
על התמסרותו הנאמנה בקליטת השיחות קודש אצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
להרות בהם צמאון אנ"ש בכל קצוי תבל במדור "משולחן מלכים" בגליון "קול התאחדותינו"

זכות הרבים תלוי בו, ובשכר זה ימלא ה' כל משאלות לבו, הזיווג יעלה יפה כגפן אדרת, ויבנה בית נאמן בישראל לשם ולתפארת, וביתו בהבנותו על אדני יסודותיו, יהא מלא ברכת ה' על כל גדותיו, וכל טוב סלה.

המברכים בשיר וקול תודה

מערכת "קול התאחדותינו"

שע"י התאחדות האברכים ד'סאטמאר קרית יואל בני ברק יצ"ו

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

חודש מרחשון - רחושי מרחשין שפוותיהו

ואתרוג ועוד, ולכן בחודש חשון שהוא תיכף אחר חודש תשרי מזלם של הצדיקים חזק, שבכוחם לפעול ישועות לכל ישראל, וזהו ביאור הגמרא: ג' דברים באים בהיסח הדעת, ומם עקרב, כי אפילו פקודה הבא על ידי הצדיק, המרמוז בעקרב, בא גם כן בהיסח הדעת. (מצמיח ישועות)

בשם הגה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זצ"ל: הצירוף של חודש מר-חשון יוצא מדברי הכתוב (דברים כו טו) ו'דבש היים ה'זה יי, ויש לרמוז בזה ענין המנהג לטבול פרוסת המוציא בדבש בימי הרחמים והרצון, שע"י אכילת הדבש בימי תשרי, ממתיקים חודש הבא "מר חשון", למתוק המתוחים ולהפכם לטובה. (רועה אבן ישראל)

שמעתי מכבוד אאמו"ר הק' זללה"ה שכשם שבכל לילה ולילה נעשה מעשה חשבון במרום על כל התהלוכות היום שעבר מן כל אחד ואחד כנודע, כמו כן הוא בסוף כל חודש סמוך תחילת החודש דסמך ליה נעשה מעשה החשבון במרום על כל התהלוכות דכל החודש שעבר, אשר ע"כ סוף החודש המובחר דתשרי וכדומה עת רצון ורעוא דרעוון אשתבח אז, יען שאז עת עשות חשבון על כל התהלוכות ועל כל אשר נעשה בכל החודש, וא"כ נתעורר אז כל החבילות מצוות וכל התפילות וכל הצדקות וכל הצטרקאות אשר ישראל היו עושים בכל החודש הזה, לכן בוודאי עבור זה בכח ההתעוררות הזה נעשה ממילא עת רצון גדול להשפיע על חודש חשון הבא, עכ"ד הקדושים זצ"ל. (צבי לצדיק)

אחר החג וחודש חשון יתאמץ בירתא שמים ותלמוד תורה לשמה, כי היא תחילת השנה וסימנא טבא לכל השנה, ועתה כי קרוב הוא לעשרת ימי תשובה, צריך להודות ולהראות כי כל מה שעשה לא היה לפני ח"י, ואם עתה יתחיל לפרוק עול ויתרשל מעבודת ה', לא לרצון יהיה ח"י, לכן אדרבה יעשה סימן טוב לכל השנה, ירוץ כגיבור בעסק התורה והמצוה כדי ה' הטובה עליו. (עבודת הקודש)

לכן נהגו אנשי קדמונינו ללמוד בחודש אייר ובחודש מר-חשון הלכה תוספת, מפני שביומי החג והימים טובים שעל"ט נתגלו קדושת עליונות על כנסת ישראל, שהן בינה דעת, וצירוף של חודש אייר וחודש מר חשון מורים על הדעת, ונתכשרו חדשים אלו להשיג דעת התורה מבשאר חדשים, והיה זאת להם לאות אם ניתוסף להם דעת יותר ומחדשין חידושין דאורייתא יותר מבשאר חדשים, אז ידעו שהשיגו בהגת הקדושת העליונות. (מאור ושמש)

שמעתי מחותני מרן הק' מרוזין ז"ע טעם על קריאת שם החודש "מרחשון", כי אחרי החדשים אלול ותשרי שנעוץ סוף השנה בתחילתה, שכל בית ישראל ואפי' הדייטים שבהם עסוקים בעבודת ה' באהבה ויראה, לזאת בא אחריהם חודש מרחשון שהוא מלשון מרחשין שפוותיהו (תניגה ג.) והיינו משירות ותשבחות של אלו השני חדשים, ונשאר רושם לטובה, משל למה הדבר דומה לאדם היוצא מבית הכנסת אחר תפילתו, ועדיין ממלל בזמירות ובפיוטים דנגרר בתר רישא ממה שהתחיל בהיותו בבית הכנסת וכמו כן אחרי חדשים גדושים כאלו בתורה ותפלה שפוותיו מרחשון כאילו מעצמם באלו הדברים אחרי שנתרגל בזה כ"כ. (צמח צדיק)

בשם הרה"ק הרה"מ מקאזניץ זצלה"ה ז"ע למה נקרא שמו מרחשון, שהתפילות מהימים הנוראים מתרחשין עוד בשפתא דישראל, והיינו שמגודל מרירות נפשו אחרי רואו שכבר עברו הימים הנוראים והוא העלה חרס בידו שלא הרגיש כלל מגודל קדושתם שעדיין לא שב ונשאר מבחוץ מהקדושה ומתעצב אל לבו ואומר איך אבוא עוד אל שער המלך בלבוש שק ואיך אעזי עוד להרים ראשי בושתי ונכלמתי להרים אלוקי פני אליך, ומה גם לגשת אל הקודש ולפתוח את פי לדבר דבר קדם מלכא עילאה, ונתעורר בקרבו הפחד מהימים הנוראים, ומגודל הפחד לא יוכל לפצות את פיו, רק התפילות מתרחשין בשפתיו, ובוטח בה' אלוקיו, ובגודל חסדי ה' כי לא תמנן. (ישמח ישראל)

מברכין תמיד החודש מרחשון בשבת בראשית כי החודש תשרי הוא הראשון בשנה והוא ירחא דאתסיא והשפעות קדושות בהעולם, ובחודש מרחשון שהוא השני לו כל הקדושות יוצאים בפועל מהמקבל, וע"ז מורה ג"כ לשון מרחשון כתרגום אונקלוס על ישרצו המים וגו' ירחשון מיא, שהוא לשון רחישא ויצאת הברכה לפועל. (תורת אמת)

הנה זכיתי להיות אצל המגיד הקדוש מטריסק זצ"ל ז"ע בערך ח"י פעמים, ושמעתי פעם אחת בר"ח חשון דברי תורה מפיו הקדוש, בניגון יפה כדרכו בקודש, ואמר בתוך הדברי תורה, כי חשון הוא מזל עקרב, וכי שייך לשרץ טמא כמו עקרב שיהי לו מזל, וגם על מאמר חז"ל (סנהדרין צג.) שלשה באין בהיסח הדעת אלו הן משיח מציאה ועקרב, מה מרומז בזה, ואמר הוא ז"ל כי הצדיק נקרא עקרב, ע"ד המשנה (אבות ב.) ועקיצתן עקיצת עקרב, ונוטריקון של עקרב הוא עיזשים ב'אימה ר'צון קיונם, כי בחודש חשון שהוא לאחר חודש תשרי אשר הצדיקים עבדו את ה' במצוות יקרות שופר סוכה לולב

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — צב — בלתי מוגה

יום א' דהוד"מ סוכות תש"ע לפ"ק

ביקור הרה"ג ר' חיים אלעזר ראבינאוויטש שליט"א

בן כ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א – וראש ישיבת מנחת אלעזר
בסוכתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א
אחר שדרש בביהמ"ד הגדול בקרית יואל

דאווענען האט מען איהם געפרעגט פארוואס? האט ער געזאגט "פאר וכבוד זינגט זיך שוין אנדערש...".
רבינו: דער טשאקעווער רבי (כ"ק הגה"צ רבי יעקב האלבערשטאם ז"ל בן הגה"ק רבי סיני מזומיגראד ז"ל, וכשהי' גר בארה"ב במחוז איסט סייד הסתופף הרבה בצל מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל,³ ורבינו כיבד אותו תמיד בתפילה ובזמירות שהי' דרכו לומר ניגונים ישנים מצאנו וראפשיץ) האט אמאל געדאוונט מוסף פאר'ן עמוד, און האט געזאגט 'זתערב' און האט מסיים געווען 'המחזיר שכינתו לציון, אזוי ווי און צאנז (ולא כמנהגינו שמסיימים 'שאותך לבדך ביראה נעבוד)',⁴

רבינו קיבל פניו בכבוד

ולכבוד הבאים נפתו ככה השיחה אודות מנהגי מונקאטש
רבינו: זיי זענען אויך מונקאטשער, ער זאגט 'אהבה והסד' (בברכת שים שלום).¹
הגה"צ א: ר' חיים בער (ה"ה רבי חיים בער גרינפעלד ע"ה שהיה המשב"ק בבית מונקאטש אצל הדרכי תשובה והמנחת אלעזר ואחר המלחמה בימי זקנותו בהיות דר בווליאמסבורג הסתופף הרבה בצל מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל) האט אמאל שבת געדאוונט שהרית (אצל מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל) – און מונקאטש זינגט מען שבת ביי 'קל אדון' אויף 'פאר וכבוד' א אנדערע ניגון אזוי ווי ביי לא 'תבושי' (כפיזט לכה דודי)...² – ר' חיים בער האט זיך געטרויט און נישט געטוישט די ניגון, שפעטער נאכ'ן

3

ידוע שהי' רגיל להביא למרן רבינו ז"ל על הימים הנוראים את החגורה של מרן הדברי חיים שנשוותה ממש לכן והיתה נסגרת במנעול של כסף טהור ועליה חרוטים התיבות "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל המאתיכם לפני ה' הטהרו", ומרן הק' מצאנו ז"ל היה חוגר בה בב' ימי ראש השנה ביום הכיפורים ובהושענא רבה ובפורים, והגה"צ מטשאקעווא ז"ל היה לו זה בירושה, כי אחרי הסתלקות מרן הדברי חיים ז"ל עברה החגורה בירושה לבנו הרה"ק רבי ברוך מארליץ ז"ל, וממנו לבנו הגה"ק רבי סיני מזומיגראד ז"ל, וממנו לבנו הג"ל, והוא היה משאילו לרבינו, וכמה פעמים בעת שהביאה געה רבינו ואמר בהתרגשות 'אבנטי של כהן גדול!'.
1

4

עי' בליקוטי מהר"ח (על פסח) שמביא בשם ס' שערי חיים שהגה"א קרא תגר על שמשינים נוסח הברכה, אמנם מביא שרש"י בברכות (דף יא.) מביא נוסח ברכה.

1

נוסח סידורי ספרד והרמב"ם ואבודרהם וסדר היום הוא לומר 'תורת חיים "ואהבת" חסד', אמנם נוסח סידור רב עמרם הוא 'תורת חיים "אהבה" וחסד', ובליקוטי מהר"ח (סוד תפילת י"ח) מביא שבמהווור וויטרי ובמטה משה ג"כ הנוסח "אהבת חסד", וכתב די"ל שהטעם משום דיש אהבה התלויה בדבר דכשנטל הדבר בטלה האהבה, לכך מתפללין "אהבת חסד", וחסד ה' מעולם ועד עולם שאינה בטילה לעולם ועד.

2

עי' בדרכי חיים ושלום (אות הל"ב) שהמנחת אלעזר התחיל עם המשוררים ניגון מיוחד על הפסקא 'פאר וכבוד', ובהקדמה לספרו אדון כל מבאר בדרך פרד"ס את כל הזמר אל אדון' שהיא כלולה מע"ב תיבות.

רבינו: יא יא, למשל ער האט אנדערש געלייגט די תפילין, דער צאנזער רב האט געלייגט אשכנזיש (שמשוכב הרצועות של היד לצד הנף) און דער שינאווער רב האט געלייגט אזוי ספרדיש (שמשוכב הרצועות לצד חוץ), די צאנזער אייניקלעך לייגן אלע היינט מוהן אזוי ווי דער דברי חיים, די שינאווער אייניקלעך לייגן אנדערש, און נאך אסאך מנהגים.⁷

הגרה"א: עם קען אפשר זיין אז דאס לייגן תפילין פונעם דברי חיים, איז פון נאך איידער ער איז נתקרב געווארן צו חסידות.

להסעודה שאכל הרה"ק מצאנו יחד עם הציבור כדרכו בכל יום, וכלפי חוץ הי נראה שזה מחמת הסכסוך שהי להם בשעת התפילה. כשנסתלק הרה"ק מצאנו גילה הרה"ק משינאווא שבעת שהייתם אז ברוניק חלם שגמר על אביו להסתלק מן העולם והגיע שעתו למלאות מקומו, וכדי להמתין את הדין התחיל לחלוק עליו, וכמו כן התענה על החלום בו ביום, ולכן לא השתתף בסעודה, ועל ידי הנהגה זו פעל שהרה"ק מצאנו יהיה אח"כ עוד כ"ב שנה, ואכן כבר העיד הרה"ק מארליין שאחיו הגה"ק משינאווא החזיק את אביהם בעולם כ"ב שנה.

7

וכן ידוע שהיו חולקין בעיניהם בכמה הלכות, והצדיקים המליצו על זה הפסוק ולמדה את בני עד תמים שהוא הראשי תיבות תפילין, מזוזה, מילה, שבג הלכות אלו בפרט היה להם חילוקי דעות בהלכה. דהיינו בדבר קביעות מקום המזוזה, שמרן הד"ח סבר שרק בפתח החיצון צריך להיות בטפח הסמוך לחוץ, אבל בשאר הפתחים אין צריך להיות כן, והרה"ק משינאווא טען שבכל פתח צריך להניח המזוזה בטפח הסמוך לחוץ, ועיי אריכות בזה בשו"ת מנחת אלעזר (ה"א סי' ל"ו) עיי"ש.

וכן היה חולקין בהיתר של שטר מכירה של שבת עיי בתשו דברי חיים (מהדו"ת סי' כ"ב).

וכן נחלקו באופן עשיית הקשר של תפילין שמרן הד"ח היה עושה ד' כפולה, והרה"ק משינאווא עשה קשר כעין מ' סתומה.

וכמוכר לעל גם חלק עליו בענין אמירת תחנון בימי הספירה כשבעו של ספירת הוד שהרה"ק מצאנו לא אמר והרה"ק משינאווא חלק עליו.

וכן עיי בס' י"ג אורות (עמ' רמ"ט) שהרה"ק משינאווא נכנס לבית אביו אחר הסתלקותו וראה שאין שם אמה על אמה ובר לחורבן ולקח סכין ובעצמו קילף את הסיד.

ועיי בס' מראה אש (אות נ"ד) שהיה כמרחץ קרעניץ אצל הרה"ק משינאווא זי"ע והיה שם סיפור עם ילד שלא ניוול כראוי, וא' הראה את דברי הד"ח בתשו', והרה"ק הוציא איזה ספר ששם היה כתוב שבעיקבתא דמשיחא הבן יחלוק על אביו בענין שבת ומילה והלכה כדברי הבן.

וכן ידוע שהרה"ק משינאווא העיד על עצמו שמרומנו בספר שער הגלגולים שיהיו לו מהלוקת עם אביו הק', עיי"ש באריכות, ועיי בס' גדולת יהושע (ה"א דף ל"ב) ואכן הרה"ק הוציא לאור את השער הגלגולים בהזרתו מארה"ק.

דער עולם האט נישט געוואוסט און מ'האט אריינגעשריגן, האט ער זיך אויסגעדרייט און געוויזן אז ס'איז גוט.

הגרה"א: דער עולם האט געמיינט אז ס'איז א מעות.

רבינו: אין מונקאטש האט מען אויך געזאגט אזוי?

הגרה"א: ניין, נאר שאותך לבדך...

רבינו: אין מונקאטש האט מען געזונגען 'הקל הפותח'?⁵

הגרה"א: ניין, מ'האט געזאגט פסוק בפסוק.

רבינו: אין ראפשיץ און אין צאנז האט מען געזונגען.

הגרה"א: ס'זעהט אויס אז אין דינוב - פונעם בני יששכר - האט מען געזאגט פסוק בפסוק און מ'האט נישט געזונגען.

רבינו: אין שינאווא האט מען געזונגען 'ישמחו במלכותך' נאר ביי מוסף.

הגרה"א: אויך נאר ווען דער רב האט געדאוונט, אבער דער עולם האט נישט געזונגען.

רבינו: דער שינאווער רב האט זיך געהאט אייגענע מנהגים, נישט אלעס איז געווען צאנז.

הגרה"א: ער האט נאך בחייו פון טאטן משנה געווען מנהגים.⁶

ועיי בס' מגיד תעלומה, שכתב שלכן מסיימין "ביראה נעבוד" ביום טוב שיש נישואות כפיים דמיקר עבודה וכן איתא במחזור וויטרי.

5

עיי בליקוטי מהר"ח (סדר תפילת שבת) שבהגהות מהר"ל על ימים נוראים מובא שבקהילות מנצא וורמייא מתחילין בניגון מ'הכל יודוך משבת הגדול עד שבת סליחות או שבת חוה"מ סוכות, וכן הרה"ק מהרצ"ה מרימנוב.

6

כידוע היה כמה חילוקי דעות בין הרה"ק משינאווא ואביו הרה"ק מצאנו בענין הלכה כגון בדבר מקום קביעת המזוזה, שטר מכירה של שבת, אופן עשיית קשר של תפילין, ועוד, הנהגה זו עוררה את פליאתם של האנשים ולא ידעו את פשר הדבר. ומסופר שאחיו הרה"ק מקשאנאב רצה פעם אחת להתערב ולהגן על כבוד אביו, אמר לו אביו: השמר לך, כי אתה משהק באש.

פעם הראשון הי כשהרה"ק מצאנו זי"ע איקלע בימים שאחר פסח שני לרודניק (שהי מקום רבותו לפני ניוא לצאנז) בלוויית בנו הרה"ק משינאווא והתנו הגה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל, ולפי הוראת הרה"ק מצאנו לא אמרו הציבור אז תחנון, על שאלת הרה"ק משינאווא לטעמו של דבר, ענה לו אביו: בני היקר, איתא בוה"ק שלאחר פסח שני בספירת הוד עדיין התרעין פתוהין, ענה הרה"ק משינאווא: אדרבה, אם התרעין פתוהין אז כ'ש שצריכין לומר תחנון, ותיכף ומיד יצא הרה"ק משינאווא לפרוודור בהמ"ד ואמר תחנון, הרה"ק מצאנו נתפעל זה והתבטא תחנו הרה"ק מהארנסטייפל: "איך ווייס נישט וואו עם נעמט זיך צו מיר אזא הייליג קינד", באותו יום לא הופיע הרה"ק משינאווא

רבינו: דער צאנזער רב איז שוין אלץ יונגל נתקרב געווארן, ער איז שוין געווען אלץ יונגל ביים רבי'ן פון לובלין.

הגרה"א: נאך פאר די בר מצוה?

רבינו: יא, שוין אלץ יונגל.

דער צאנזער רב איז געווען אין לובלין אלץ קינד, און דער רבי פון לובלין האט געזעענט דעם עולם, דער דברי חיים איז געווען א יונגל, און איז געשטאנען און צוגעקוקט ווי אזוי דער רבי פון לובלין געזעענט – כ'דערצייל די מעשה ווייל דא זעהט מען אז ער איז שוין געווען אלץ יונגל ביים רבי'ן פון לובלין – אינמיטן האט דער רבי פון לובלין געזאגט, כ'זויל מיזאל יעצט ארויס גיין, ער הערט אויף צו געזעענען און יעדער זאל ארויס גיין פון שטוב, דער דברי חיים האט באשלאסן אז ער גייט נישט ארויס, ער וויל זעהן וואס דער רבי פון לובלין גייט טוהן, ער איז אריינגעקראכן אין די שאפע צו קענען מיטהאלטן.

יעדער איז ארויס פון שטוב, און דער רבי פון לובלין איז געבליבן אליינס זיצן אויפן פלאץ, ער האט דאך געהאט די הייליגע אויגן, האט ער זיך אויפגעשטעלט און איז צוגעגאנגען צו די שאפע און עפנט עס, ער כאפט איהם אן און נעמט איהם ארויס, און זאגט איהם "דו ווייסט פארוואס כ'האב ארויסגעשיקט יעדן איינעם?!", בלייבט ער אזוי שטיין, פון וואו זאל ער וויסן פארוואס ער האט ארויס געשיקט דעם עולם, זאגט ער איהם ווייטער "קוק, איך וועל דיר זאגן, דו וועסט דאך אמאל זיין א רבי, און דו וועסט געזעענען אידן, וויל איך דיר זאגן זאלסט וויסן, ווען איך געזעגן, און אידן קומען אריין פרעגן פארשידענע שאלות, און איך דארף צו ענטפערן, ווי אזוי ווייס איך צו ענטפערן, ווען איך זעה פאר מיר לייכטן דעם שם הוי"ה ווייס איך וואס צו ענטפערן, כ'האב יעצט אויפגעהערט צו זעהן דעם שם הוי"ה, האב איך ארויס געשיקט דעם עולם, וואס טוהט מען, גייט מען לערנען, וואס זאל איך לערנען? כ'זועל לערנען דעם פרק פון 'איזהו מקומן של זבחים', ווען כ'זועל לערנען א פרק משניות וועט צוריק קומען דער שם הוי"ה", און האט ארויס גענומען א משניות און געלערנט דעם פרק און נאכדעם האט ער געהייסן מיזאל צוריק עפענען.⁸

משמעות תורה גם תפילתו תועבה, ולכן הפסיק החוזה הק' באמצע עבודתו הק' בכדי ללמוד תורה, עיי"ש באריכות.

הגרה"א: כ'האב כמה פעמים געהערט פון ר' חיים בער ז"ל אז דער מנחת אלעזר זי"ע האט אינמיטן געזעענען – ווען ער איז געקומען אין א שטאט – און ס'איז געווען א גרויסן עולם, האט ער זיך געקענט אפשטעלן, ארויס נעמען די גמרא און זיך געזעצט לערנען, ער האט כמה פעמים געזאגט "א קאר דארף אויך געזעלן צו קענען גיין".

רבינו: דער טאטע ז"ל האט אמאל פארציילט א אינטערסאנטער מעשה, א איד איז אמאל געקומען קיין צאנז מיט א בקשה וועגן זיין קרעטשמע וואס דער בעל הבית האט איהם געוואלט ארויס שטעלן, ער איז געווען זייער פאר'צרה'ט, ער שטעלט זיך פאר און זאגט זיין בקשה, פרעגט איהם דער דברי חיים וואו איז די קרעטשמע, זאגט ער נישט ווייט פון לובלין, און האט געפרעגט אפאר שאלות, און נאכדעם הייבט אן דער הייליגער דברי חיים צו פרעגן אויף די נעמען פונעם קוויטל, "נאך וועמען האסטו א נאמען געגעבן דעם נאמען פון דעם קינד", רעכנט אויס דער איד דאס איז נאך זיין שווער'ס זייט און דאס איז נאך זיין טאטנ'ס זייט, און אזוי רעכנט ער אויס – ער האט געהאט א גרויסן קוויטל – אז ער האט שוין אליינס נישט געדענקט יעדן איינעם נאך וועס ער האט געגעבן, אבער דער דברי חיים האט נישט נאכגעלאזט ביז ער האט זיך דערמאנט, "דאס איז דעם טאטנ'ס מאמע", און דאס איז די מאמע'ס טאטע", און דעם שווער'ס מאמע, און אזוי איז ער אדורך געגאנגען דאס גאנצע קוויטל און האט געמוזט פונקטליך וויסן, וואס איז א צוזאם געשטעלטער נאמען, ביז ער איז פערטיג געווארן מיט די נעמען, האט ער געוואונטשן לחיים ולשלוים, און ער שיקט איהם ארויס. באלד איז שוין געווען א צווייטער איד נאך איהם, און איהם האט מען שוין גערוקט אין די זייט...

דער איד איז געווען זייער פארלוירן, ער איז געקומען וועגן אזא וויכטיגע זאך, און שוין האט ער זיך געזעהן אינדרויסן, איז ער געזיצן אינדרויסן אינעם פאדער-צימער מיט זייער א לב נשבר, און האט זיך אויסגערעדט פאר איינעם "וואס איז עפעס א נפקא מינה די נעמען נאך וועמען ער האט א נאמען געגעבן...". ביז ס'האט זיך געמאכט א שעת הכושר איז איינער אריינגעגאנגען פרעגן, "ס'איז דא א איד – מ'האט איהם גערופן א פוילישער איד, ווייל צאנז איז געווען גאליציע, און דאס האט געהייסן פוילין – ער איז

ע"י מה שהאריך מרן רבינו ז"ל בכרך משה (פ' וצא) בסגולת עסק התורה שבמחנה להמשיך הדבר שכבר היה בכח אין סוף בהבריאה, ובה כתב לתת טעם בהסיפור הנ"ל, כי כל עצם הדבר שהצדיק מתפלל על ישראל תלוי בעסק התורה, והוא פ"י הכתוב (משלי טו, ט) מסיר אונו

זייער פאר'צרה'ט און דער רבי האט איהם עפעס אויסגעפרעגט די נעמען.

האט דער דברי חיים אנגעהויבן צו דערציילן א מעשה, ווען ער איז נאך געווען אין די יונגע יארן, און ער האט געוואוינט אין טארניגראד, און דארטן זענען געווען חסידים פון רבי'ן פון לובלין, וואס האבן געהאט חשק צו פאהרן אויף שבת שירה קיין לובלין, געלט אויף שפעזן האבן זיי נישט געהאט, האבן זיי זיך ארויס געלאזט זונטיג אינדערפרי מיט די פוס, ביז שבת וועט מען אי"ה אנקומען.

די עסן וואס מ'האט מיטגענומען האט זיך אויסגעלאזט אינמיטן וועג, האט מען געטראכט וואו וועט מען עסן, מ'וועט אנקומען צו א אידישע קרעטשמע, וועט מען אריינגיין און מ'וועט בעטן עפעס צו עסן, האט דער דברי חיים געזאגט אז דארטן זענען געווען פרומע יונגעלייט, האבן זיי אנגעהויבן צו זאגן אז ס'איז א חסרון אין בטחון אז מ'בעט צו עסן, אז ס'איז באשערט וועט מען געבן אומגעבעטן, און אפשר האט נישט יענער און אז מ'בעט איהם מוז ער געבן, איז דאס א סעודה שאינה מספקת לבעליה וואס איז מעכב די תשובה (רמב"ם הל' תשובה פ"ד ה"ד).

און דא פארט מען דאך צום רבי'ן זיך קונה שלימות זיין... אזוי האבן די בני עליה געזאגט, האבן זיי באשלאסן אז מ'וועט נישט בעטן, נאר אז מ'וועט זיך אנטראגן וועט מען נעמען, דאס איז א סימן אז יענער האט.

און אזוי האט מען אנגעהויבן ווייטער צו גיין, און אז מ'האט נישט געבעטן האט מען נישט געגעבן, אזוי איז אדורך א גאנצן טאג וואס מ'האט נישט געגעסן, ווען ס'איז צוגעפאלן די נאכט האט מען זיך אפגעשטעלט און מ'האט גענעכטיגט, און אזוי איז אויך אריבער דעם צווייטן טאג, אז מ'האט נישט געבעטן האט מען דאך נישט געגעבן, האט מען זיך אראפ געזעצט זעהן וואס ווייטער צו טוהן, האט זיך איינער אנגערופן "פארפאלן, מ'מוז יא גיין בעטן", האט דער דברי חיים געזאגט "איך האב געזאגט אז דאס איז שוין א מנהג טוב וואס מ'האט זיך געפירט דריי מאל האט דאס שוין א דין פון א נדר (עי' שו"ת התם סופר י"ד סי' ר"א), און ס'נוצט שוין נישט קיין התרה", האט מען באשלאסן מ'קען נישט צוריק דרייען, מ'מוז זיך ווייטער אזוי פירן - אזוי האט דער דברי חיים דערציילט - און אזוי איז אריבער נאך א טאג און מ'האט נאך אלץ נישט געבעטן, און מ'האט נישט געגעבן, אזוי איז שוין געווען דעם דריטן טאג, זיי האבן שוין געהאלטן ביי כלות הנפש, האט מען באשלאסן אז מ'מוז נאך איינמאל אויספראבירן,

מ'וועט אנקומען און א קרעטשמע, אויב וועט מען געבן וועט מען נעמען, און אז נישט וועט מען מוזן בעטן, ס'איז שוין פיקוח נפש. דאס איז שוין געווען דאנערשטיג, און מ'איז שוין געווען נישט אזוי ווייט פון לובלין, דארט איז געווען א קרעטשמע אויף א בערגל, און מ'האט געוואלט ארויף גיין אהין.

האט געזאגט דער דברי חיים אויף זיך אז ער האט געהאט א קראנקן פוס, און ווען מ'האט געדארפט ארויף גיין דעם בערגל האט ער נישט געקענט מיט גיין מיטן עולם, איז ער געבליבן אונטער זיי, זיי זענען געגאנגען שנעלער פון איהם, ווען ער איז אנגעקומען אין די קרעטשמע, האט ער געזעהן דעם עולם זיצט שוין ביים טיש, און דער בעל הבית סערווירט פאר זיי א סעודה, זאגט דער דברי חיים, כ'האב נישט געוואוסט צי מ'האט געבעטן אדער מ'האט נישט געבעטן, כ'ווייס נישט וואס דארט איז געווען, כ'ביך דאך אנגעקומען שפעטער, ס'איז שוין געווען ממש כלות הנפש, האב איך מיך אויך צוגעזעצט צום טיש.

ווען מ'האט געענדיגט עסן, פרעגט דער בעל הבית "יונגעלייט, וואו אהין גייט עט"ף" - ס'איז דאך שוין געווען דאנערשטיג - זאגן זיי אז זיי ווילן זיין שבת ביים רבי'ן פון לובלין, זאגט דער איד "איך וויל אויך זיין דארט, בלייבט דא נעכטיגן ביי מיר, און אינדערפרי וועל איך ענק אריינפירן קיין לובלין מיט מיין פערד און וואגן", זענען זיי טאקע געבליבן נעכטיגן ביי דעם איד, און דעם אנדערן אינדערפרי זענען זיי אריינגעפארן קיין לובלין, אזוי האט דער דברי חיים דערציילט די מעשה.

האט דער דברי חיים געזאגט אזוי, דער איד האט מיר זייער א גרויסע טובה געטוהן, כ'האב שוין כמה פעמים געטראכט כ'זאלט געדארפט דעם איד צוריק טוהן א טובה, כ'פארשטיי אז דער איד איז שוין נישט בעלמא הדין, ערשט דארט אין עולם העליון דארף ער א טובה, כ'ווייס אבער נישט ווי אזוי דער איד הייסט און ווי אזוי זיינע עלטערן הייסן.

זאגט ווייטער דער דברי חיים, דא האט זיך מיר אונטערגעריקט דער איד און זאגט אז ער האט א קרעטשמע, און כ'האב איהם געפרעגט וואו איז די קרעטשמע, האט ער מיר געזאגט אז ס'איז געבן לובלין, כ'האב איהם געפרעגט אויב ס'איז אויף א בערגל, האט ער מיר געזאגט, יא, אז ס'איז אויף א בערגל, און די קרעטשמע האט ער שוין פון אבות אבותיו, פארשטיי איך אז דער איד שוין א אייניקל פון יענעם איד. האב איך גענומען דאס

האט זיך דער קדושת יו"ט אנגערופן "איך בין מעיד אויפן ראש הקהל אז ער עסט נישט קיין שטא"פ", דער דרכי תשובה האט גארנישט געזאגט, און מ'האט געשיקט רופן דעם ראש הקהל, האט מען אנגעהויבן חוקר ודורש זיין ביז מ'איז געוואויר געווארן אז דאס איז א לעפל וואס האט געהערט צו איינעם פון די רבני אשכנז...

רבינו: פארוואס קען נישט שטומען די מעשה? דער קדושת יו"ט איז דאך געווען רב אין מענטש ביז תרמ"ג.

הגרה"א: דער שם שלמה (אביו של בעל דרכי תשובה ז"ל) איז דאך ערשט נסתלק געווארן תרנ"ג.

רבינו: איז אפשר איז עס געווען כחיוו פון זיין פאטער.

הגרה"א: ס'איז אינטערסאנט אז ער האט שוין דעמאלטס אנגעהויבן צו פראווען מופתים, ס'איז א פלא פון א מעשה.

מ'האב נאר געוואלט הערן צו דער רבי האט שוין געהערט די מעשה?

רבינו: מ'האב נאכנישט געהערט די מעשה.

ואנכי המשיך רבינו לספר: דער ייטב לב איז דאך געווען רב אין סיגעט, בסוף ימיו האט ער געהאט אין שטאט עגמת נפש און מחלוקת, דעמאלטס איז פריי געווארן דאס רבנות אין מונקאטש און מ'האט געברענגט א קאנסום (כתב רבנות) פאר'ן ייטב לב, אבער ער האט נישט געהאט קיין חשק צו גיין, איז געקומען א חשובע דעלעגאציע פון מונקאטש און האבן פרובירט מפציר צו זיין אז ער זאל קומען, און זיי האבן געזאגט "רבי, די גאנצע שטאט ביי אונז ווארט אז דער רבי זאל קומען קיין מונקאטש".

האט דער ייטב לב געזאגט, יעצט ווייס איך שוין נישט צו גיין, און האט זיי געזאגט, אז ווען ער איז געקומען קיין

קוויטל, און מ'האב איהם אויסגעפרעגט נאך וועמען ער האט א נאמען געגעבן פאר זיינע קינדער, ביז ער האט מיר געזאגט אז איין קינד הייסט נאך זיין טאטן, און איין קינד נאך זיין זיידן, און איינער נאך א עלטער זיידע, אזוי בין איך געוואויר געווארן פונעם קוויטל ווי אזוי זיין זיידע האט געהייסן, וועל איך איהם קענען א טובה טוהן, אזוי האט דער דברי חיים דערציילט.

האט זיך איינער אנגערופן, גוט, דער רבי וועט שוין קענען א טובה טוהן פאר יענעם איד דארט בעולם העליון, אבער דא איז דאך אויך דא א איד וואס דארף דאך א ישועה, האט דער דברי חיים געזאגט "אה, מ'וועט איהם שוין נישט ארויסווארפן פון דארטן...", דער איד איז אהיים געקומען, און ס'איז טאקע אלעס געווען מסודר.

רבינו צויה שיגישו לפניו כיבוד

הגרה"א: לעצטנס האט מיר איינער איבער דערציילט א מעשה, און כווייל טאקע איבערפרעגן דעם רבי'ן, איך האב קיינמאל נישט געהערט די מעשה, איינער האט לעצטנס געדרוקט א מעשה, און ס'שטומט מיר נישט עפעס, די מעשה איז אז דער דרכי תשובה איז אמאל געווען אין מענטש בשעת ווען דער קדושת יום טוב איז געווען דארט רב, און דער ראש הקהל האט געמאכט א קבלת פנים, און דער קדושת יום טוב איז געקומען צום קבלת פנים, און מ'האט אנגעגרייט א פליישיגע סעודה, און מ'האט אריין געברענגט יאך, און דער דרכי תשובה האט אנגעהויבן צו דרייען מיטן לעפל, און מ'האט איהם געפרעגט פארוואס ער עסט נישט, האט ער געזאגט אז ער שפירט שטא"פ,⁹

וסיבת החשש היה בעצם ספק נקיבת הוושט ע"י ההלעטה, ויש לציין שחוקי מהשאלות שנתהוה בענין נקיבת הוושט היה גם צדיקים שהתנגדו לזה משום צער בע"ח כדמוכא בספר דברי שלום-סטראפקוב (עמ קצ"ג).

ועיין בס' מקוה ישראל (אות כ"ח) שמביא שם שהגה"צ מאינטערדאם ז"ל התיר רק שיטען די גענוז דיינו להשליך ליד העופות אבל לא שטאפען די גענוז דיינו לתהוב בידיים לתוך הגרון, ומעתה שם מכתב מהרה"ק משינאווא שהתיר באופן כזה עיי"ש, ועיין בתשו' מהר"ם שיק (או"ח סי' רמ"ט) תשובה ארוכה בענין זה.

ואגב יש לציין שבס' דרך צדיקים (אות ט"ז) מסופר על רב גדול א' שלהם נגד החסידים באוהעל על שאסרו את האוונות פטומות, והרה"ק מצאנו נחליץ לעזרתם וכתב תשובה ארוכה (בתשו' ד"ח יו"ד סי' ל"ט) ומחה נגדו בתוקף ועוה וסיים מכתבו בלשון חריף ... גם יודע לכל החילוק בין הנקראים חסידים לבין המחפרים שאלו רציין ואלו רעים ...

9

היינו אוונות פטומות שהיה מאכל נפוץ מאוד במדינות אייראפא, ובאמת כבר נחלקו בה קמאי, עיי' בשו"ת שבות יעקב (סי' נ"ז) ותבואות שור (סי' ט"ז), אמנם גדולי וצדיקי הדור הזהירו לפרוש ממנו בכל תוקף, ועיין באוהרות הישמה משה שנדפס בסו"ס הגדה מראה יחזקאל שמהזוי שישמרו מזה, עיין בשו"ת מראה יחזקאל (סי' ע"ט) שכתב תשובה להרה"ק הבני יששכר וכו מרעיש על ענין האוונות הפטומות, מאוד על אכילת געשמאפטע גענוז, ומסיים: ע"כ שומר נפשו ירחק מזה, עיי"ש ובספה"ק אגרא דכלהו (פר ודא) מזה שמחמיר בזה. ועיין בשו"ת אבני צדק (יו"ד סו"ס צ"ג) שמחמיר גם בזה, ועיין בס' מקוה ישראל (אות כ"ח) שמארזך מאוד לברר דעת הצדיקים מזה.

ועיין בס' ילקוט תפארת שלמה שא' מן הג' דברים שתיקן הרה"ק התפא"ש בראדאטסק היה שלא לעשות ולא לאכול אוונות פטומות, עיי"ש. וכן עיין בדרכי תשובה (סי' ל"ג סקל"א) שמארזך בזה, עיי"ש באריכות.

רבינו בירך על הפירות ומיבדו לברך עליהם

רבינו: אין מונקאטש האבן געוואוינט מער אידן ווי גוים.

הגרה"א: יא.

רבינו: אין סיגעט אויך אזוי, די אידן האבן אבער געוואוינט מער אינמיטן די שטאט, און די גוים האבן געוואוינט מער ארום און ארום, אין די דערפער.

א' הנזכרים: אז א גוי האט געוואלט האלטן אפן א געשעפט האט ער געמוזט קענען רעדן אידיש.

הגרה"א: דער בני יששכר שרייבט (קונטרס תמכין דאורייתא) 'עיר מלאה חכמים וסופרים' אויף די שטאט מונקאטש בימיו.

רבינו: דער ישמח משה איז געווען אמאל אונטעררוועגנס, און האט געוואלט אהיים פארן, זענען געגאנגען בעלי בתים פון מונקאטש וואס האבן געוואלט אז ער זאל זיין שבת אין מונקאטש, און האבן אונטערגעשמירט דעם בעל עגלה ער זאל פירן דעם וואגן או ס'זאל אנקומען קיין מונקאטש - דער ישמח משה האט געפרעגט דעם בעל עגלה וואו פארסטו? האט ער געמוזט מודה זיין אז ער האט געוואלט פארן א אנדערן וועג, האט ער געפרעגט ווי אזוי האט דער רבי געוואוסט? האט ער געזאגט אז דער רבי פון לובלין איז אמאל געפארן און מ'האט אויך אזוי אונטער געשטעלט ער זאל ערגעץ פארן, ווען ער האט באמערקט האט ער געזאגט אז ווען ער פארט זעהט ער דעם שם הוי"ה וואו צו פארן...¹¹

הגרה"א: די פלא איז געווען אז די לעצטע דבר תורה פונעם בני יששכר איז געווען אויפן פסוק (ויקרא כה, יג) 'בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו', און פונקט פופציג יאר שפעטער איז דער שם שלמה צוריק געקומען קיין מונקאטש.

רבינו: אין אלע שטעט וואס דער בני יששכר איז געווען רב זענען שפעטער געווען דארט די אייניקלעך רבנים.

הגרה"א: זעכצן שטעט, א ענין פון 'צא וכבוש הדרך לבניך' (בראשית רבה מ, ט).

רבינו: ס'איז א פלא אזויפיל רדיפות האט ער געהאט, ער האט נישט מאריך ימים געווען, ער איז געווען סך הכל אכט און פופציג יאר, און איז געווען אין אזויפיל פלעצער רב.

סיגעט, האבן איהם א משפחה פון נגידים געברענגט אהין, און רבי משה ארי' (ה"ה החסיד הצדיק רבי משה ארי' פריינד זצ"ל ראה"ק בק"ק סיגעט) איז איהם געווען א קעגענער, ער איז אפילו נישט געגאנגען שלום געבן, צום סוף האט זיך אויסגעשטעלט פארקערט, ר' משה ארי' איז געווארן א גומער פריינד, און זיי זענען געווארן די שונאים.¹⁰ זאגט זיי דער ייטב לב 'ווען די גאנצע שטאט מונקאטש וויל אז איך זאל קומען, ווער וועט מיר בלייבן א גומער פריינד?!'.

האט ער זיי דעמאלטס געזאגט אז זיי זאלן גיין צו רבי שלמה'לען (בן בנו של הר"ק בעל בני יששכר - אביו של הדרכי תשובה ז"ל), וואס איז געווען דעמאלטס רב אין סטריזשוב, מ'זאל איהם נעמען אליין רב אין מונקאטש - ער איז דאך געווען א מחותן מיטן ייטב לב (כי בנו הר"ק רבי משה לייב מסטריזשוב היה התנו של הר"ק מגארליץ התן מרן הייטב לב ז"ל).

הגרה"א: דאכט זיך מיר אז טאקע תרמ"א איז דער שם שלמה געקומען קיין מונקאטש (ומרן הייטב לב ז"ל נסתלק להיי עיה"ב בסוף שנת תרמ"ג).

רבינו: דער בני יששכר איז דאך שוין אויך געווען רב אין מונקאטש.

הגרה"א: די פלא איז געווען אז די לעצטע דבר תורה פונעם בני יששכר איז געווען אויפן פסוק (ויקרא כה, יג) 'בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו', און פונקט פופציג יאר שפעטער איז דער שם שלמה צוריק געקומען קיין מונקאטש.

רבינו: אין אלע שטעט וואס דער בני יששכר איז געווען רב זענען שפעטער געווען דארט די אייניקלעך רבנים.

הגרה"א: זעכצן שטעט, א ענין פון 'צא וכבוש הדרך לבניך' (בראשית רבה מ, ט).

רבינו: ס'איז א פלא אזויפיל רדיפות האט ער געהאט, ער האט נישט מאריך ימים געווען, ער איז געווען סך הכל אכט און פופציג יאר, און איז געווען אין אזויפיל פלעצער רב.

11 ע"י רמז טאה בס' מקוה ישראל (נאסאד) בשם הר"ק רבי אייזיק'ל קאלוכער ז"ל לפרש הפסוק מגדול עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב.

12 ויש לציין שבס' תולדות הגה"ק הישמוח משה (השטיות עמ' תמ"ו) מסופר שהרה"ק הישמוח ז"ע רצה שבנו הר"ק רבי אלעזר ניסן יכהן פאר ברבנות מונקאטש, ושלה מכתב להרה"ק העמרת צבי מווידיטשוב ז"ע שיסייע לו בזה כי בכל הגלילות היה גרים הרבה חסידים יודיטשוב, והרה"ק העמרת צבי השיב לו במכתב 'אני אכנס בכל כוחי וכו' וגם אכתוב למחותני הרב הצדיק הקדוש מהרצ"א (הבני יששכר) שגם הוא יכנס עצמו בזה', עיי"ש.

10 ידוע המליצה שאמר הייטב לב על זה, כי בהיותו בסיגעט סבל ממשפחת "כהנים" ומאוהעל סבל ממשפחה אחת ששם אביהם היה "ארה"ן, ואמר בדרך צחות, שברש"י בפר' אמור מבאר כפל הלשונות של הכהנים בני אהרן, שאחד מהם מיותר, ואמר הייטב לב שאוהעל הי' מיותר לי ה"בני אהרן" ובסיגעט מיותר לי ה"כהנים".

הגר"ח א': ס'איז אינמערסאנט, דער בני יששכר שרייבט אויף רבי הערשעלע זידיטשויבער אין די הקדמה אויפן ספר 'סור מרע ועשה טוב' מוראדיגע מיטלעך, און ער שרייבט אויף זיך אז ער האט שוין געהאט געלערנט קבלה פריער, נאר ער איז געווען נישט קלאר, ביז ער האט געטראפן רבי הערשעלע זידיטשויבער און האט איהם שוין מסדר געווען, און פונדעסטוועגן שרייבט ער נישט אויף איהם 'אדמו"ר', ער האט איהם נישט געהאלטן פאר זיין רבי, אבער דער קאזניצער מגיד וואס ער האט געזעהן איינמאל 'בראיה בעלמא קני' שרייבט ער אויף איהם אלעמאל 'אדמו"ר'.

רבינו: ער איז געווען א תלמיד פונעם רבי'ן פון לובלין.

הגר"ח א': אויך פון רבי ר' מענדעלע, און 'אדמו"ר' שרייבט ער אויף די פיר גרויסע תלמידים פון רבי ר' אלימלך (ה"ה הרה"ק הרבי ר' מענדלע' מרימיטוב, הרה"ק החוזה מלובלין, והרה"ק האוהב ישראל מאפסא, והרה"ק המגיד מקאזניץ, ז"ע).

רבינו: דאס זענען געווען די גרויסע רבי'ם.¹⁵

הגר"ח א': אויף רבי הערשעלע זידיטשויבער שרייבט ער אין בני יששכר (חודש אדר מאמר ב' דרוש ו') 'מחורתני', און פירט אויס 'קלסיה'.¹⁶

זנפרד רבינו ממנו: א גוטן מועד, געט'ם איבער א ווארעמען פריסת שלום פאר'ן טאטן (כ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א).

15

הם היו גדולי ומאורי וממשיכי החסידות, וידוע מה שהמליץ עליהם הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפאלי ז"ע אחרי הסתלקותו של אחיו הרה"ק א, שיסוד החסידות היא על יסוד ספוק זה (בראשית ב') "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפדו הוי' לארבעה ראשים", פי' "עדן" - זה הבעשט"ק, שע"י נתגלה בעולם נועם ועדן הגנוז בחסידות, "ונהר" הוא הרבי בער המגיד ממעוריש ז"ע, שדלה והשקה והפיץ תורת רבו הבעש"ט, "הגן" הוא הרבי ר' אלימלך, ו'משם יפדו לארבעה ראשים" הם: החוזה מלובלין, המגיד מקאזניץ, והרבי ר' מענדלע רימנובער, וה'אוהב ישראל' מאפסא, שעל ידם התפשטה אור זיו החסידות בהבחי פולין וגאליצ'י, שהרה"ק השפיע מתכונותיו האלקיות לדי ראשים הג"ל הם שרשרת הקדושה: ל' החוזה" את ה'ענינים', להמגיד מקאזניץ ה'לכ", להרבי ר' מענדלע "הנשמה שבמחור", ול'אוהב ישראל" את "פיו הקדוש", ולאחר הסתלקותו של הרה"ק החלו ארבעה אלו להאיר הארץ ולדרים כל אחד כפי שקיבל מרבו.

16

עיון שם שכתב בוה"ל: "אמרת הדבר הזה בפני כבוד מחותני הרב החסיד הקדוש המקובל מהרצ"ה זצוק"ל וקלסיה", ע"כ.

מליתים (בליל שב"ק כמנהג הצדיקים), זעכציג מליתים זענען דארטן געווען.

רבינו: יא, מיזאנט אז דער גאנצער אויבן-אן איז געווען מיט מליתים.

א' הנוכחים: וויפיל מאל איז געווען דער ישמח משה ביים רבי'ן פון לובלין?

רבינו: פיר-פינף מאל סך הכל, און ער האט געזאגט אז ער האט מקבל געווען אין די פאר מאל מער וואס אנדערע האבן מקבל געווען אסאך מאל.¹⁸

הגר"ח א': ס'איז דאך באקאנט די מעשה פונעם בני יששכר 'בראיה בעלמא קני'.

רבינו: דאס איז דער בני יששכר אויפן קאזניצער מגיד.¹⁴

13

כ"כ בתהלה למשה שמרן הישמח משה לא היה לובלין כי אם פעמים מועטות, וידוע הסיפור מהתקרבותו אל הרה"ק מלובלין בנסיעתו אליו בפעם הראשונה שהרגיש הרה"ק את מחשבתו ואכן תירץ לו כל קושייתו (עי' בייט"פ מאמר אבני זכרון אות י"א). ושוב פעם שנית נסע ללובלין, וא' מסר לו טאבאק להוליכו אל הרה"ק מלובלין, והישמח משה חשב במחשבתו שיהא נחשב כאילו הקריב ביכורים כמו שאח"ל המביא דורון לת"ח כאילו הקריב ביכורים, וכשהגיע אמר לו הרה"ק מלובלין שהוא מרגיש ריח של ביכורים (הסיפור מובא בייטב לב פ' תולדות עה"פ ועתה שא נא וכו'). עוד סיפר הישמח משה שפע"א נסע להרה"ק מלובלין על שבת אחת בהיות על אם הדרך, ואז אמר לו הרה"ק מלובלין דכשאינן מקוה מובלין בנהר דינור (עי' תהלה למשה). וכן מסופר שנסע ללובלין על הג הסוכות והגיע סמוך למנסת החג, הרה"ק מלובלין שלח לו לבית אכסנייתו ד' מינים.

14

הבני יששכר הי' פע"א אצל הרה"ק מלובלין ז"ע בשלחנו הטהור בעת רעוא דרעיון ושמע אותו אומר: "שמעתי כרוז מן שמיא שכל מי שהוא בדורו של המגיד מקאזניץ ולא ראה פניו, לא יזכה לראות פני משיח צדקינו".

כששמע זאת הרה"ק הבני יששכר ז"ע נסע תיכף ומיד להמגיד מקאזניץ, ולא נתעכב בדרך הילוכו בשום מקום, כי היה ירא כל רגע אולי יבא משיח (הוא הי' עדיף אבך צעדי לימים ומעולם לא קיבל פיו) וכביון שלא הי' לו ממון לשכור עגלה התחיל ללכת ברגליו, אבל לא הירפה מלכת, גם לא היה לו זמן לאכול ולישן מיראתו שזא יבא משיח בכל רגע והוא לא יזכה לראותו, עד שהגיע לקאזניץ ומיד פנה לביתו טוה קודש של המגיד, והמגיד בהיותו חלש מאוד שכב במיטה מוקף בחסידים, וכשנכנס לבית המגיד ראה שלא יקל עליו לקבל פניו, לפתע הבחין בארון שעמד בצד וחשב לעלות עליו, ומעל ראשם של כל הציבור יזכה לראות פני צדיק ולחזות בצורת קדשו, והמגיד הק' הרגיש במחשבתו וידי כשעלה על הארון הגביה המגיד קצת את ראשו ואמר לו: "בראי בעלמא קני!".

דברות קודש מב"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת רעוא דרעווין שב"ק פרשת נח - בקרית יואל יע"א

תעשינה, והשתא אף שהקב"ה ברוב רחמי וחסדיו דן את האדם כדין יומו של הקב"ה ואין בו דיחוי מקדושה של מעלה, מכל מקום כל זמן שיש לו חלק החטא שחטא כלפי בני אדם, הסברא נותנת שצריך לדונו בדיון יומן של בני אדם שחטא כנגדם. ולכן אמרו חז"ל (יומא פה) דעל עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו, ולאחר שמרצה את חבירו נשאר רק חלק החטא שחטא כלפי המקום, ואז הקב"ה ברחמי דן אותו כיום שלו שהוא אלף שנים, והול' הכל באותו יום ואין כאן דיחוי, עכ"ד.

ובזה יתבאר למה לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, כי אע"פ שחטאו בעוונות קשים ומרים כמו חטא של עבודה זרה ועריות, עם כל זה הרי אינם אלא עבירות שבין אדם למקום, ובעבירות שבין אדם למקום לא אמרינן דיחוי, כי תשובה קדמה לעולם, וחשיבנן כיומו של הקב"ה שהוא אלף שנים, ושפיר היה מהם להם תשובה, אך כיון שמלאה הארץ חמס, שהוא מעבירות שבין אדם לחבירו, אם כן חשיבנן כיומו דידן, ולכן נדחו מן הקדושה, ונראה ונדחה אינו חוזר ונראה, ולא הועיל להם תשובה, ולזה נחתם גזר דינם על הגזל.

*

אמנם יתכן לומר, כי דור המבול אף שחטאו בעבירות שבין אדם לחבירו, עוד היה להם מנוס אחרת שיועיל להם התשובה ולא ידחו מן הקדושה, ואיתא במדרש (שמ"ר פ"ל ס"ג) הביאו מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל בפרשתן, אמר הקב"ה מי גרם לכם לדור המבול שתאבדו מן העולם הזה ומן העולם הבא מפני שלא קבלתם התורה, ומוכח מזה דאף שלא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, עם כל זה על ידי כח התורה היו יכולים להנצל.

וי"ל בביאור הענין, בהקדם לפרש מה דאיתא בגמרא (שבת פה) אמר רבי יהושע בן לוי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצא נשמתן של ישראל שנאמר (שיר השירים ה) נפשי יצאה בדברו, ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן דיבור שני היאך קיבלו, הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם. והקשה בספר יד יוסף (הובא בייטב לב פ' יתרו) מדוע עשה ה' ככה שפרחה נשמתן עד שהוצרך להשיב נפשן בכח התורה, הלא לא עביד קוב"ה ניסא למגנא (זה"ק מקץ רא), עי"ש לפי דרכו.

ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס, ופירש"י ותשחת לשון ערוה ועבודה זרה, ותמלא הארץ חמס, זה גזל. והנה להלן כתיב קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס, ופירש"י לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, ודקדקו המפרשים הלא ערוה ועבודה זרה הם חמורים מגזל, ואם כן למה לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל שהוא לכאורה קל מערוה ועבודה זרה שאין בו כרת ומיתה, ואינו אלא לאו.

ונראה בהקדם מה שהקשה המהר"ם א"ש בכתנות אור (פ' נצבים) היאך מהני תשובה שיתקרב החוטא להקב"ה, והלא קי"ל ונראה ונדחה אינו חוזר ונראה, והאדם שהיה נראה תחלה וכשחטא נדחה מקדושתו, איך יהיה חוזר ונראה. ותירץ א"ז זללה"ה בייטב פנים (מאמר שוב אשיב את ד) על פי מה דאיתא בגמרא (נבחים יב) כל שבאותו יום לא הוי דיחוי, וידוע (סנהדרין זג) שיומו של הקב"ה אלף שנה, ולכך מהני תשובה דהול' באותו יום, ואף דכל מצוות התורה נהגי כיומי דידן, אבל תשובה קדמה לעולם (פסחים נד), והוא למעלה מהזמן, ותו הוי הכל באותו יום. וזהו ביאור הכתוב (תהלים א ז) תשב אנוש עד דכא, וכדי שלא תקשה הא הוה ליה דיחוי, על כן אמר כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול, ובאותו יום לא הוה ליה דיחוי כאמור, עכ"ד.

ועל פי זה יל"פ מה דאיתא בזוה"ק (פ' בראשית דף כג) דקודם בריאת העולם אמרו מלאכי השרת זמין הוא למחטי קמך, והשיב להם השי"ת עד לא בראתי עלמא אתקינת תשובה לאהדורא למאריה לאתקנא במה דחב, עי"ש. ולפי דרכינו י"ל כי המלאכים שבאו בטענה זמין הוא למחטי קמך, גם המה ידעו שיתכן לעשות תשובה, אמנם טענתם היה שלא יועיל התשובה משום דנראה ונדחה אינו חוזר ונראה, ולזה השיב להם הקב"ה בלשון הזה, עד לא בראתי עלמא אתקינת תשובה, דתשובה קדמה לעולם, ואם כן אזלינן בתר יומו של הקב"ה אשר אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור, וכל שבאותו יום לא הוי דיחוי, ושפיר אפשר לאהדורא למאריה לאתקנא במה דחב.

אמנם כתב אבא מארי זללה"ה בברך משה (מקוה ישראל את ז) כי כל עבירה שבין אדם לחבירו, יש בו שני חלקים, א' חטא שבין אדם לחבירו, וב' חטא שבין אדם למקום, דהרי עבר על אחת מכל מצות ה' אשר לא

האדם שהוא בעל חי עתיד לחזור ולחיות הרי אינו נדחה לעולם מן הקדושה, ומהני תשובה לבני ישראל, ועל כן בקש מהקב"ה תן לבני עשרת ימי תשובה, כדי שיוזכו לתקן מה שחטאו נגד הבוכ"ע.

וממוצא הדברים נשמע לנו כי שום אדם לעולם אינו נדחה מהקב"ה, ואף אם חלילה נכשלו בעבירות חמורות מאד, הקב"ה ידו פתוחה לקבל שבים, ובזכות שבני ישראל מאמינים בתחיית המתים שיהיה לעתיד לבא, אינם נדחים לעולם, ומהני תשובה לכל אחד מישראל.

אמנם איתא בגמרא (כתובות קיא:) אמר רבי אלעזר עמי הארצות אינן חיים, שנאמר (שעיה כו יד) מתים בל יחיו, אמר לו רבי יוחנן לא ניחא למארייהו דאמרת להו הכי וכו', אמר לו מקרא אני דורש, דכתיב (שם ט) כי טל אורות טליך, כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו, וכל שאין משתמש באור תורה אף אור תורה מחייהו. ולפי זה נמצא כי התנאי לקבלת התשובה הוא עסק התורה, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ולעומת זה אין לך אדם שאף לו שעה, וכל אחד מישראל מזדמנין לו הרהורי תשובה לשוב על חטאיו, אך אם אינו עוסק בתורה והוא בכלל עמי הארץ שאינם חיים לעתיד, אם כן איך יתקבל תשובתו לפני הקב"ה, נימא נראה ונדחה אינו חוזר ונראה, ולזה צריך האדם לעסוק בתורה אשר אור תורה מחייהו לעתיד לבא, ועל ידי זה לא ידחה האדם מן הקדושה ויועיל לו תשובה.

ובדרך זה יל"פ דברי רשיז"ל בראשית ברא אלקים, בשביל התורה שנקרא ראשית. כי כבר נתבאר שהמלאכים טענו מה אנוש כי תזכרנו, זמין הוא למחטי קמך, אך השיב להם השי"ת שתיקן להם תשובה, אמנם התשובה מועלת רק אם עוסקים בתורה, שאז עתידים לעמוד בתחיית המתים, ואינם נדחים מן הקדושה, ולזה בשביל התורה שנקרא ראשית נברא העולם.

וזה הקישור סוף התורה לתחלתה, ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, דאיתא בספרי לכל המורא הגדול זו קריעת ים סוף, ומבואר במדרש (ילקוט בשלח רמז רלד) דשר של ים קטרג עליהם שעבדו עבודה זרה, אלא שעשו תשובה כמבואר שם במדרש (שמו"ר פכ"א ט"ד) ובזוה"ק (פ' לך דף פא), ואיך הועיל להם התשובה נימא נראה ונדחה אינו חוזר ונראה, לזה הסמיך בראשית ברא אלהים, בשביל התורה שנקרא ראשית, שעל ידי אור תורה המחייהו לעתיד לבא, לא נדחו מעולם מן הקדושה.

ויתבאר על פי מה שכתב השל"ה הקדוש (מסכת שבעות פרק תורה אור) לפרש מה דמבואר בגמרא (שבת פח:): שקטרגו מלאכי השרת בשעת מתן תורה מה לילוד אשה בינינו, היינו כיון שהאדם מוכשר לקבל תומאה ולחטוא איך נתתן לו התורה, על זה אמר לו הקב"ה למשה, אחח בכס"א כבוד"י והחזר להם תשוב"ה, כלומר תחזור ותאמר להמלאכים שאף אם יחטא האדם יש לו תקנה בתשובה, וגדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד (יומא פו.), עכ"ד. אמנם לכאורה יקשה איך תועיל התשובה הא נראה ונדחה אינו חוזר ונראה, ואם כן מוטב שיתן התורה למלאכים שמעולם לא נדחו מן הקדושה. אכן כתב בעיר דוד (סימן רנח) ליישב אמאי לא אמרינן נראה ונדחה אינו חוזר ונראה, דק"ל (יומא טד.) בעלי חיים אינן נידחין, ואף לרבי יוחנן דסבר (שם) בעלי חיים נידחין, מכל מקום דק דיחוי שייך דוקא בבהמה, משום דסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הן עומדים, ושייך בה דק דיחוי, אבל האדם אף שחטא הרבה ועומד למיתה, מכל מקום יחזור ויחיה בתחיית המתים, ובבעלי חיים כאלו כולי עלמא מודי דאינן נדחים לעולם, עכ"ד.

ולזה בכל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצא נשמתן של ישראל, עד שהוריד הקב"ה טל של תחיה להחיותם, כדי להורות שהאדם לא נדחה לעולם מן הקדושה, כי עתיד להחזיר ולהחיות בתחיית המתים, וספיר זכו בני ישראל לקבל התורה.

ויל"פ המדרש (אגדת בראשית פ"ד) חכו ממתקים בשעת קבלת התורה, וכולו מחמדים בשעה שהוא מקבל שבים, ולדרכינו הכוונה חכו ממתקים בשעת קבלת התורה, אשר בעין בעין ראו איך שפרחה נשמתן של בני ישראל והוריד להם הקב"ה אל של תחיה, ומזה הוכיחו לדעת כי חיותו של איש הישראלי לעולם עומדת, כי עתיד להחזיר ולהחיות בעת תחיית המתים, ולכן אינו נדחה מן הקדושה, ולזה וכולו מחמדים בשעה שהוא מקבל שבים, דמכח זה הקב"ה מקבל תשובת עמו ישראל ברחמים.

ובדרך זה אמרתי לפרש המדרש (הובא באהבת דוד להחיד"א פ' וירא) בשעה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו אמר להקב"ה תן לבני עשרת ימי תשובה, וצ"ב. ולפי דרכינו הכוונה דהנה איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק לא) רבי יהודה אומר כיון שהגיע החרב לצואר של יצחק פרחו נשמתו, וכיון שהשמיע קולו מבין שני הכרובים אל תשלח ירך אל הנער חזרה נפשו לגופו, וידע יצחק שכך עתידים המתים לחיות ופתח ואמר ברוך אתה ה' מחיה המתים. ומעתה יש לומר כי אברהם אבינו אינו שראה עין בעין ענין של תחיית המתים, השיג דבר זה דאם

המבול, ובית צדיקים יעמוד זה נח. ולפי דרכינו הרמז בזה הפוך רשעים ואינ"ם, זה דור המבול, כי מיתתם הוא מיתת עולם ולא יעמוד לעתיד בתחיית המתים, ובית צדיקים יעמוד, זה נח אשר עתיד לעמוד בתחיית המתים, כי אור תורה מחייהו.

עכ"פ היוצא לנו לענייננו, כי אנשי דור המבול אע"פ שחטאו בעבירות החמורות ביותר, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחבירו, נדחו מן הקדושה רק מפני שלא קבלו התורה, כי לא היה להם אור תורה המחייהו, אמנם איש הישראלי יהיה מי שיהיה ואיזה עבירה שחלילה עבר עליה, אם הוא בא בביהמ"ד בבוקר או בערב והוא מדבק עצמו בתורה שעה אחת ביום, אזי אור תורה מחייהו, ולעתיד יעמוד בתחיית המתים, ועל כן לעולם אינו נדחה מן הקדושה, ותמיד אפשר לתקן, כי הקב"ה מקבל התשובה. אמנם אם ח"ו אינם עוסקים בתורה ואין אור תורה מחייהו, אזי בכל עבירה נדחים חלילה מן הקדושה, ואין להם תקומה ח"ו. ולזה כל בר דעת אשר לו מח בקדקדו יראה לקבל על עצמו עול התורה, לבא בביהמ"ד בערב או בבוקר וידבק עצמו בתורה הקדושה, שיהיה לו חיות מן התורה הקדושה, ועל ידי זה יועיל לו התשובה ויוכל לתקן מה שחטא.

השי"ת יעזור שנוכח להיות דבוק בתורה הקדושה, ויהיה לנו הזכיה שיהיה לנו הרור תשובה לתקן מה שחטאו לפני הקב"ה, וחלילה לא נדחה מן הקדושה, ויהיה לנו תקומה בעת התחיה, השי"ת יעזור שנוכח לראות באורו של משיח, ונזכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

ובזה יתבאר המדרש אמר הקב"ה מי גרם לכם לדור המבול שתאבדו מעולם הזה ומעולם הבא מפני שלא קבלתם התורה, כי אלמלא היו להם כח התורה, היה מועיל להם להנצל מן המבול, אף שהיה בהם עבודה זרה וגילוי עריות, ואף בעון גזל שהוא מעבירות שבק אדם לחבירו וחשבינן בהו בתר יגמו דידן, כי על ידי התורה היו ראויים לעמוד בתחיית המתים לעתיד, דאור תורה מחייהו, ועל כן היה מועיל להם התשובה, ולא היה בא מבול לעולם, כי הקב"ה הוא ארך אפים אף לרשעים (סנהדרין קא), והיה ממתין להם עד שישבו, אך כיון שלא קבלו את התורה, נדחו מן הקדושה בעולם הזה שלא הועיל להם התשובה ובא עליהם המבול, וגם נדחו לעתיד, כמבואר בגמרא (סנהדרין קז): דדור המבול אין להם חלק לעולם הבא.

ובדרך זה יש לפרש מה שכתב בבעל הטורים בפרשתן את האלהים התהלך נ"ח סופי תיבות חכ"ם, כי אמרו חז"ל (סנהדרין קח) שאף על נח נחתם גזר דין אלא שמצא חן בעיני ה'. ובמדרש תנחומא בפרשה זו (ס"ה) איתא שעמד נח ועשה תשובה, ולכאורה איך הועיל לו תשובה, הלא נראה ונדחה אינו חוזר ונראה, לזה בא הרמז את האלהים התהלך נ"ח סופי תיבות חכ"ם, שעסק בחכמת התורה, ולכן אור תורה מחייהו לעתיד לבא, ושפיר חשובה חיותו, ומעולם לא נדחה מן הקדושה, ולזה שפיר הועיל לו התשובה.

ועל דרך זה יבואר מה דאיתא במדרש רבה (פ"ל ס"א) אלה תולדות נח, הה"ד (משלי יכה) הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד (משלי יב ז), הפוך רשעים ואינם זה דור

נערך ע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ותשוה"ח להם

התורה והברכה

לידידינו האברך היקר והנעלה

הר"ר **יחזקאל סגל לאנדא** הי"ו

בן ידידינו הרבני הנגיד הנכבד מוה"ר **מרדכי זיסקינד לאנדא** הי"ו

ונכד ידידינו הרבני הנכבד הטפסר המרומם **מוה"ר ישע' זאב לעוו הי"ו** ראה"ק דקהלתינו הק' לאנדא יע"א

על אשר נדב חלק מהוצאת הגליון לרגל שמחת הולדת בתו תהי' למז"ט

יה"ר שיכח לנדלה ולחנכה על מבועי התורה לשם ולתפארה

קריית יואל וישיבת "ברך משה" רהסודי סאטמאר

ע"ש כ"ק רבינו הקוה"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעועבי"א

קרית יואל - בני ברק

המטרה: להמציא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנשי שהגיע זמן כלולות בניהם בשעתו"מ

ברכת מול טוב

הננו משגרים ברכת מול טוב המה ולבנית לאנשי החשובים כל אחד בשמו יבורך

קול רינה וישועה בצלה צדיקים

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת אירוסי נכדתו

בת חלב"צ הגה"צ הנוך העניך אשכנז שליט"א

דומ"ץ שמנת עצי התמרים ורב ביהמ"ד אבני צדק קרית יואל יע"א

הרה"ח ר' יחזקאל ווידער שליט"א

***

משפ' גאנץ שיחי

ולוקנים הרה"ח ר' יצחק דוב האס שליט"א
לנישואי אצאיהם ביום שלישי באולמי ארמונות חן

הרה"ח ר' חיים טובי' ראזמאן שליט"א

***

הרה"ח ר' משה ראטה שליט"א

ולאביו הרה"ח ר' חנני' יו"ט ליפא ראטה שליט"א
לנישואי אצאיהם ביום רביעי באולמי הוד והדר

הרה"ח ר' אלימלך קליין שליט"א

לאירוסי בתו

הרה"ח ר' אליהו יודא פרידמאן הי"ד

ולאביו הרה"ח ר' ישראל יעקב פרידמאן שליט"א
ולחותנו הרה"ח ר' משה מילער שליט"א
להכנס בנו, נכדו הב' עבי ני"ו לעול התורה והמצוות

הרה"ח ר' יואל פייעררוערנער הי"ד

ולחותנו הרה"ח ר' מנשה ברוך קליין שליט"א
ולוקינו הרב ר' נחמן יאקאב שליט"א
להולדת בתו, נכדתם - קידושא רבא בבית מדרשינו בזכרון מאיר

הרה"ח ר' יואל ווייס הי"ד

ולאביו הרה"ח ר' דוד מאיר ווייס שליט"א
ולחותנו הרה"ח ר' דוד פריינד שליט"א
ולוקינו הרב ר' נחמן יאקאב שליט"א
להולדת בתו, נכדתם - קידושא רבא בבית מדרשינו בזכרון מאיר

נפש חיה

ע"ש הרבנות הגדוקת
מרת ח' מיוזל'יש ע"ה
בת מרן רבינו משה ז"ע
נלביע ח' שבט תשנ"ג
☆☆☆

חסדי מנחם משה

ע"ש
ר' מנחם משה גאנץ
ה"ק
ב"ר דוב ז"ל
נלביע י"ג מנחם אב תשנ"ג
☆☆☆

תהלה לדוד

ע"ש ר' משה דוד
מעלער ז"ל
ב"ר יחזקאל משולם ז"ל
נלביע י"א תשרי תשס"ח
☆☆☆

אב"ן ישראל

ע"ש ר' אברהם נתן
בערנאט ז"ל
ב"ר ישראל ז"ל
נלביע ט"ו חשוון תשנ"ו
☆☆☆

ציון נפש חיה

ע"ש ר' בן ציון בנעט
ז"ל ב"ר ישראל צבי ז"ל
נלביע ט' שבט תשנ"ג
וזוגתו מרת חיה ע"ה
ב"ר יהושע ז"ל
נלביע י"א סיון תשנ"ה
☆☆☆

חסדי בא"ר

ע"ש ר' אלכסנדר
בנעט ז"ל ב"ר עזרא ז"ל
נלביע כ"ג ניסן תשנ"ז
וזוג' מרת רייזל ע"ה
ב"ר אפרים ז"ל שמעון
נלביע ח' סבת תשנ"א
☆☆☆

משא"ת חיים

ע"ש ר' חיים גרין ז"ל
ב"ר מרדכי מנחם ז"ל
נלביע כ"א אדר א' תשס"ח
וזוגתו מרת אסע
שיינדל ע"ה
ב"ר משה אליהו ז"ל
נלביע י"ב ניסן תשנ"ג

חסדי שלמה זלמן

ע"ש ר' שלמה זלמן ז"ל
בן ר' מרדכי וויזנבערגער ז"ל
נלביע ח' כסלו תשס"ב
☆☆☆

חסדי ישראל יעקב

ע"ש ר'
ישראל יעקב אייזנבערגער ז"ל
נלביע ט"ו אדר תשנ"ו
ואביו ר' נתן נטע ב"ר מנחם
בענדל ז"ל ב"ר סיון תשנ"ה
ואמו מרת דינה ע"ה
ב"ר יעקב ישראל הלוי ז"ל
נלביע כ"ט תמוז תשנ"ג
☆☆☆

חסדי שמואל וחנה

ע"ש
ר' שמואל זאב יעקוב ז"ל
ב"ר יעקב דוב ז"ל
נלביע ג' תשרי תשנ"ה
וזוג' מרת חנה ע"ה
ב"ר חיים משה ז"ל
נלביע י"ב חשוון תשנ"ו
☆☆☆

אנשי חיים

ע"ש
ר' אביגדור פרידמאן ז"ל
ב"ר נחמן ז"ל
נלביע ז' שבט תשנ"ג
וזוג' מרת חנה לאה ע"ה
ב"ר יעקב פרענקל מ"ח ז"ל
נלביע ב' אלול תשס"ג
☆☆☆

צבי מר"ם

ע"ש ר'
צבי אלימלך געלבמאן ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל
נלביע ד' אלול תשנ"ט
וזוג' מרת בריינדל ע"ה
בת ר' מרדכי מנחם ז"ל
נלביע כ"ה תמוז תשנ"ט
☆☆☆

אפריון נמשו' אר'

שמעון
ע"ש ר' שמעון דאקאאל ז"ל
בן ר' שניאור זלמן ז"ל
נלביע י"ג מנחם אב תשנ"ח
☆☆☆

זכרון חיים צבי

ע"ש ר' חיים צבי שווארץ ז"ל
ב"ר חוקי איתמר טובי ז"ל
נלביע ז"ג כסלו תשנ"ה
☆☆☆

ממכון שבתו

השגחה